

SLOVENECE

Velja po pošti:
za celo leto naprej .. K 50—
za en mesec .. " 4.50
za Nemčijo celoletno .. 55—
za ostalo inozemstvo .. 60—
V Ljubljani na dom
za celo leto naprej .. K 48—
za en mesec .. " 4—
V upravi prejemov mesečno .. 3.50
Sobotna izdaja:
za celo leto .. K 10—
za Nemčijo celoletno .. 12—
za ostalo inozemstvo .. 15—

Inserati:
Enostolpna petstvarsta (59 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
za enkrat .. po 50 v
za dva- in večkrat .. " 45
pri večjih naročilih primeren popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarif.
Poslano:
Enostolpna petstvarsta K 1—
Izhaja vsak dan izvenredno delje in praznike, ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vojni red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Recepti se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ograde 26.511, bozn.-hero. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 50.

Mirovna nota in mir.

Jugoslovani o mirovnih pogajanjih.

V včerajšnji seji državnega zbora je poslanec Korošec podal naslednjo izjavo:

C. in kr. avstrijska - ogrska vlada je poslala 14. septembra t. l. vsem v vojni se nahajajočim in nevtralnimi državami noto, s katero pozivlje vse v vojni se nahajajoče države, da ji pošljejo delegate na zaupen in neobvezen razgovor o temeljnih načelih za določitev sporazuma, ki bi bil sposoben, da odvrne od Evrope katastrofo samoubojnega nadaljevanja te vojne in ki bi imel najti one smernice, ki bi služile za temelj, na katerem naj bi se zgradil bodoči red v Evropi in na svetu.

Po predlogu c. in kr. avstrijske-ogrske vlade bi sp morala na takem dogovoru posebej osvetliti občna načela, ki bi služila za osnovo bodočemu miru in bodočim odnosom med državami ter bi se poskušalo, da se ta načela konkretno prikrojijo na posamezna mirovna vprašanja in na tak način ustvari njih rešitev.

Tem povodom se smatramo mi, predstavitelji naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov obvezane, da najprej omenimo znano činjenico, da more c. in kr. avstrijska-ogrska vlada govoriti samo v imenu onih dveh narodov, ki gospodujeta v Avstriji-Ogrski ter proti temu mirovna načela, katera bi c. in kr. vlada mogla predložiti predstavnikom bojujočih se držav tedaj nikakor ne morejo odgovarjati potrebam zatiranih narodov monarhije. Poleg tega bi tudi bodoči red v Evropi, ki bi se uveljavljal na podlagi teh načel, ne dal jamstva za trajni potrebni mir, marveč bi nosil v sebi kal mednarodnih sporov, kakor se to že danes vidi iz izjav in stremeljenj tako avstrijskih kakor ogrskih odgovornih državnikov, ki istočasno, ko nastopajo pred celim svetom kot zagovorniki zveze enakopravnih narodov, store vse, da onemogočijo upravno-politični napredek našega naroda. Vse to, kar podvzemajo predstavniki c. in kr. vlade in kar morejo podvzeti, nosi na sebi znak slovanski in romanski večini s silo naloženega gospodarstva ter znači samo prisilni provizorij, proti kateremu se morajo boriti vsi tlačeni narodi.

Ugotovivši to okolnost in hoteč po svoji vesti služiti svojemu narodu in običnemu napredku, ki more temeljiti edino na enaki svobodi malih in velikih narodov, smatramo za svojo dolžnost, da naglašamo ona občna načela, ki bi, oživitvena, služila z vso sigurnostjo zgradbi bodočega trajnega reda, tako v narodu Slovencev, Hrvatov in Srbov kakor tudi v odnošajih napram sosednim narodom.

Delujoč na ta način, smo si svesti, da pospešujemo ustvaritev onega vseobčnega miru, za katerim vroče hrepene vsi narodi, naj se bojujejo na kateri koli strani, ker se more po našem najglobljejšem prepričanju zgraditi podlaga za trajni mir samo na novih načelih mednarodnega prava, osnovanega na resnici in pravičnosti.

Ena izmed takih resnic je dejstvo, da je narod Slovencev, Hrvatov in Srbov etnično jedinstven narod in da mora to jedinstvo ostati po občeiznanem narodnem načelu nerazdelljivo in brezpogojno, tako z ozirom na njegov neprekinjeni teritorij, kakor tudi na državno pripadnost. Na tem dejstvu temelje naša narodna prava in zahteve, ki so v soglasju z mednarodno priznanimi načeli demokratičnega reda protivljenega človeštva.

Opirajoč se tedaj na pravo, ki je vedno živel v našem narodu, da naj vsak narod živi svoje lastno življenje, izjavljamo v imenu naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov, da v polni meri in vsestransko sprejemamo misel vseobčnega miru, ki se mora nasloniti na pravico samoodločbe naroda v mednarodno že priznanem zmišlju, da odloča narod sam o svojem življenju ter da določi, ali hoče utemeljiti samostalno svojo državo ali ustvariti državno celoto skupaj z drugimi narodi. To pravico samoodločanja zahtevamo tudi za narod

Slovencev, Hrvatov in Srbov ter hočemo, da se svobodna izvedba te pravice zajamči med narodi.

V soglasju z zahtevami demokracije v vojni se nahajajočih in na vojni neudeležnih narodov sveta zahtevamo tudi mi za naš narod, da prinese mir, ki naj dokonča to vojno, tudi našemu narodu ujediničenje, neodvisnost in svobodo, ker more samo tak mir — na najnevarnejši točki Evrope, odkar je znana zgodovina teh krajev — zagarantirati mirni in samostojni razvoj našega naroda. Mir, ki bi prisodil naj si bo samo en del naše narodne teritorijalno in etnografsko nepretrgane celote v podložnost tujim narodom, bi nosil v sebi kal bodočih spopadov ter bi prisilil narod Slovencev, Hrvatov in Srbov, da nāpne vse svoje sile, da pribori sebi pravico neodvisnega državnega življenja za ves svoj narodni organizem.

Narod Slovencev, Hrvatov in Srbov ima v sebi zavest volje in moči, ki jo hoče razviti ob vseh prilikah, da postane član združbe svobodnih narodov ter da se z njimi skupaj zastavi za blagor in napredek človeštva ter tako izpolni svoje poslanstvo v svoji neodvisni državi, urejeni na načelih popolne državljanske svobode in demokratične samouprave ter pravne in socialne enakosti, to je možnosti ekonomskega obstanka in popolnega kulturnega in socialnega razvitka vseh državljanov.

Onim inorodnim manjšinam, ki jih imamo v našem narodu in ki so teritorijalno

oddeljene od svojih etničnih celot, priznavamo v imenu vsega naroda v državi Slovencev, Hrvatov in Srbov vse pravice, potrebne za njih narodno-kulturni in gospodarsko-socialni razvoj.

Kakor naslanja naš narod svoje težnje na pravico in ne na silo, tako želi on na istem temelju mednarodne pravičnosti in pravice, da naj bodo urejeni odnošaji države Slovencev, Hrvatov in Srbov napram drugim svobodnim narodnim državam.

Luke onega dela Jadranskega morja, ki spada po prebivalstvu, pa otočju ali po svojem zaledju v gospodarsko področje in posest našega naroda, naj so otvorene vsem narodom, torej tudi onim narodom, ki žive v našem zaledju, za potrebe eventualnega njihovega trgovskega prometa, in naš narod bo sklenil mednarodne dogovore, ki bodo uredili in zagarantirali to svobodo.

V imenu celokupnega naroda izjavljamo še, da se ne sme nikjer, pa tudi ne na mirovni konferenci odločati o usodi našega naroda brez njegovega celokupnega sodelovanja in zato zahtevamo, da naj bo v smislu samoodločanja tudi narodu Slovencev, Hrvatov in Srbov zajamčeno sodelovanje na bodočem mirovnem kongresu po njegovih izrečno v to svrhu izbranih narodnih predstaviteljih.

Zagreb, 24. septembra 1918.

V imenu narodnih organizacij Slovencev, Hrvatov in Srbov.

(Slede podpisi.)

Burna seja parlamenta.

Seja 2. oktobra.

Predsednik dr. Grob je otvoril sejo ob 11. uri 10 minut. Zbornica začne obravnavo o prvi točki dnevnega reda: razprava o vladni izjavi v zvezi s prvim branjem o mirovnem vprašanju.

Nato so čitali vložene predloge, ki smo jih deloma že priobčili, po naslednjem redu: Predlog poslancev Glabinskega, Stančka, Korošca in tovarišev o mirovnem vprašanju; dalje mirovni predlog posl. Rennerja in tov., predlog poslanca Korošca in Stančka o Tiszovem potovanju po Hrvatskem in Bosni; predlog posl. Petruševiča in vit. pl. Vasilka o mirovni noti in predlog istih poslancev o akciji za izročitev vzhodne Galicije kraljevini Poljski; predlog posl. Dazinskega, Glabinskega in Tertila za mirovno akcijo na podlagi samoodločbe, ki naj združi vsa poljska ozemlja v samostojno državo z lastnim dohodom do morja; predlog posl. Ofnerja za sklicanje delegacij, ki naj razpravljajo o mirovnih pogojih, posebno o 14 Wilsonovih točkah, predlog posl. Seitzja proti konfiskaciji dveh točk v socialnodemokratičnem mirovnem predlogu.

Kako brezpomemben in brezuspešen je bil Hussarekov govor, je pokazala takoj druga seja poslanske zbornice. Med njo je prišlo do prizorov, kakršnih niti avstrijska zbornica ne vidi v vsakem zasedanju. Po zraku so letele ministrske torbice, tintniki so padali in umetnost zmerjanja, ki se v avstrijskem parlamentu že dolgo goji, je prekosila samo sebe. Nasprotja niso bila še nikdar tako ostra, kakor ravno v tem trenutku, ko se bliža čas odločitve. In Hussarekovo ministristvo stoji pred tem obupnim prizorom razdvojenosti in smrtnega sovraštva prekrizanih rok; kar more dati ministrska klop, je k večjemu pisalna garnitura, ki jo je vrgel Lisy v Teuflo. In če je Čeh Soukup vrgel v svojega nasprotnika portfelj prehranjevalnega Paula, je to dejanje v sedanjih razmerah ne le nevljudno, ampak naravnost simboličnega pomena.

Nasproti brezglavosti ministrstva in nejasnosti v zbornici, stoji jasno slovanska trozveza s svojim programom demokracije in narodne pravičnosti. Kakor bliski sijajo v motno ozračje avstrijskega parlamenta misli iz spomenice jugoslovanskih

strank o mirovni noti zunanjega ministra. Načela, izražena v spomenici s toliko preciznostjo, so načela pravičnosti in spravljivosti in zato zmagovita.

× × ×

Kot prvi govornik je govoril načelnik Češkega svaza

poslanec Stanek,

ki je izvajal med drugim:

Višek te vojske, ki je Čehoslovaki niso hoteli in pred katero so svarili, je že prekoračen. Od njih pričakovani in napovedani izid je že pred nami in se ne da več odložiti. Svetovna zgodovina tira v pogubo one, ki so to zaslužili.

Dva sveta si stojita v tej brezprimerni vojni nasproti kot sovražnika. Ena izmed teh skupin reprezentira srednji vek. Prevzetno je zapisala na svoje zastave izrek: »Moč gre pred pravico.« Nemški duh, ki ga vodi ta parola, si je domišljal, da je on upravičen in poklican vladati nad svetom. Mogočniki Avstrije-Ogrske so se mu rade volje pridružili v želji po nasilju in sili. To politiko podjarmljenja so že izdavnja izvajali proti nemškemu narodu. Storili so to zato, ker so pričakovali, da bo končno prišla ura, ko bodo mogli vse te tako obsovažene slovanske in romanske narode iztrebiti. Zgoditi se je moralo, kar smo jasno videli naprej in tudi izrazili: Vsi narodi, pri katerih ni ljubezen za mir in svobodo samo na jeziku, so se združili, da za vse čase store neškodljivega grozečega nemškega duha, ki je pokazal svoj cvet v nemškem militarizmu in v nemški avtokraciji.

Razgrajanje in pretepi.

Nato govori Stanek o čehoslovanskih legijah, ki se bojujejo proti centralnim državam pri armadah entente. Med drugim omenja, da je glasom poročil zlasti zasluga čehoslovanskih legij, da nemške čete niso prodrle še globlje v Francijo in da srce Francoske, Pariz, in glavno francosko pristanišče Calais nista padla kot plen v nemške roke. (Živahno odobravanje pri Čehih.) — Poslanec Teufel: To je podel govor. To je največja lopovščina. — Viharni protiklici pri Čehih. — Poslanec Švjik: Ne izzivajte! — Številni protiklici poslancev Liseja in dr. Soukupa. — Predsednik Grob stoji ves čas govora in zvoni ter skuša vzdržati red. — Posl. Teufel: Kaj takega govoriti tu je lopovstvo. Pobiti je treba vse, ki ščitijo čehoslovaško lopov-

sko druhal. — Viharni protesti in medklici pri Čehih.)

Pred govorniško tribuno in ministrskimi sedeži stoji mnogo češki hposlancev, popolnoma spredaj socialni demokrat Soukup. Na ministrski klopi sedi min. Paul. Poslanec Soukup zažabi za ministrovo torbico za akte in jo vrže v posl. Teuflo. Poslanec Lisy zažabi za dva tintnika in jih vrže v Teuflo, ki stoji na govorniški tribuni. Teuflo sta oba tintnika zadela ter se zdrobila in padla na tla. Vržena je bila tudi cela pisalna garnitura z ministrske klopi na Teuflo. Prišlo je do spopada. Teufel s svojimi pristaši se umika skozi vso dvorano na nasprotno stran. Hrup je postal vedno hujši in se je spremenil v pravo divjanje. Oba ministra sta zapustila svoja sedeža in se podala iz dvorane. Od vseh strani so med točo medklicev hiteli skupaj. Trajalo je dolgo časa, preden je hrup nekoliko ponehal, in šele ko so nemški poslanci na prošnjo predsednika dr. Grossa zapustili oder zapisnikarja, je polagoma nastal mir.

Predsednik dr. Gross je izjavil, da mora izraziti svoje najgloblje obžalovanje nad dogodki, ki so se pravkar odigrali. Obžaluje, da nima na razpolago nobenih drugih disciplinarnih sredstev, da bi napravil red.

Poslanec Stanek nadaljuje:

Ovire demokratične preuredbe je spoznala celo Pruska kot katastrofo za državno dinastijo. Pri nas pa dobi isti čas, ko govori grof Burian o federalizmu za Slované v Avstriji, na Ogrskem volilni zakon sankcijo z odkrito priznano tendenco, da se naj narodnopolitična eksistenca nemazarske narodne polovice na Ogrskem popolnoma izbriše. To je izpolnitev obljube, izpolnitev cesarjeve besede. (Predsednik Grob prosi, da se naj ne vleče krova v debato.)

Poslanec Stanek se izreka nadalje proti delni rešitvi češkega in jugoslovanskega vprašanja, ki bi zadevala samo cislitvanske ali pa samo sedaj ogrske pokrajine češkega, oziroma jugoslovanskega ozemlja. Proti taki rešitvi protestira že vnaprej. Svobodna Jugoslavija, neodvisna Velika Poljska in Čehoslovaška država se že sedaj ustvarjajo, ozko združeni v interesni skupnosti ramo ob rami v isti bojni fronti.

Govornik govori nato o zadnjem lastnoročnem pismu cesarja Viljema. To pismo pove prav mnogo in kaže, da se je tudi ta gospoda morala izpremeniti. (Živahno odobravanje in ploskanje. Govorniku čestitajo.)

Posl. Waldner je zavračal napade na nemškega zaveznika in izrazil upanje, da bodo imele odredbe zaveznikov glede dogodkov na jugovzhodni fronti uspeh. Če gre res za Wilsonov mir, to je za pravičnost in zavarovanje proti bodočim vojnām, za zvezo držav z razsodiščem in razorožbo, potem so ta načela že davno prešla v mišljenje nemškega naroda. V obrambnem boju pa homo do zadnjega vztrajali v nerazdružni zvezi z našim zaveznikom. Vlada je dolžna, da z energičnim izboljšanjem prehrane olajša vztrajanje prebivalstvu. Ravno tako morajo vlada in vse stranke skrbeti za to, da se uresniči finančni načrt in prepreči polom. V jugoslovanskem vprašanju pristajajo Nemci na hrvatsko rešitev pod pogojem, da se v novi državni tvorbi trajno in programatično zagotove Avstriji materialne protidovolitve. Kar tiče notranjih državnih reform, so Nemci pripravljeni pritrditi taki avtonomiji, ki bi vsem narodnim plemenom omogočila narodni razvoj, nemškemu pa zagotovila njegovo narodno posestno stanje, posebno v manjšinskih ozemljih.

Govor dr. Korošca.

V današnjem govoru načelnika Jugoslovanskega kluba je avstrijska vlada dobila odgovor na vse nespretne poskuse, započete v zadnjih tednih v jugoslovanskem vprašanju. Pred vsem je dr. Korošec prečital skupno izjavo o stališču vseh Jugoslovancev napram Burianovi mirovni po-

nudbi. Podpisale so to izjavo: Hrvatska Starčevićeva stranka prava, Hrvatska pučka seljačka stranka, Jugoslovanska socialno demokratična stranka v Zagrebu, skupina okoli »Novin«, skupina okoli »Mali Novin«, skupina okoli »Glasa S. H. S.«, Jugoslovani v zapadni Ogrski, celokupni predstavitelji Hrvatov in Srbov v Bosni, Jedinstvena politična organizacija S. H. S. v Dalmaciji, predsednik Narodnega sveta za Slovenijo in Istro. Izjava je zbudila ogromno zanimanje. Priobčujemo jo na uvodnem mestu.

Ob tem položaju je verjetno, da avstrijsko ogrski državniiki žele miru, vendar pa ni prave volje za to. Najvišji princip jim je zveza z Nemčijo, četudi gre vse v nič.

Burianova mirovna nota je nesposobna,

da bi nas približala miru, ker ne stoji na stališču samoodločbe. Hussarek se je osmešil s § 19. državnega osnovnega zakona, kateri baje s pomočjo razsodb državnega sodišča deli enakopravnost. Bilo je jako efektno, ko je mogel govornik ravno iz dobe, ko je bil Hussarek naučni minister, dokazati, da se ravno Hussarek v zadevi koroških šol ni hotel ukloniti razsodbi državnega sodišča.

Govornik je poudarjal, da avstrijska vlada ni legitimirana,

da govori v imenu zatiranih narodov, ampak le v imenu Nemcev in Madžarov. Hussarek v primeri z Seidlerjem ni nič napredoval. Pred vojsko bi se morebiti zadovoljili z avtonomijo,

sedaj je prepozno.

Mi vsi zahtevamo popolno svobodo ali pa naj nas zadene smrt.

Glede Jugoslovanov onstran Kolpe je bil Hussarek bolj zgovoren. Dejal je, da

ima okvir, ali nima podobe, pa tudi okvira ni našel. Ko je govornik govoril o dohodu do morja in izjavil, da so Jugoslovani pripravljeni eventualno v našem ozemlju preostalim tujerodnim drobci dajati možnost prostega razvoja, je poslanec dr. Rybač zaklical: »Dobijo naj člen 19.« (Burna veselost v celi zbornici!) Nato je dr. Korošec

obračunal z grofom Tiszo. Besede so padale ostro in brezobzirno. Take lekcije grof Tisza še ni dobil. Ali je dal cesar grofu Tiszi naročilo, da nastopa tako odbijajoče? Vabila so prenašali detektiv. Povabljeni je Tisza grdo nahrušil. Ponudil jim ni niti stola. Vprašanje je, ali je bilo grofu Tiszi naročeno, da izusti tudi pretnjo, da bodo Jugoslovane prej uničili (zermalmeln), nego sami poginejo?

Vsako govornikovo izjavo o grofu Tiszi so spremljali ostri medklici. Bluthund, Schuft, Verbrecher so bili še mili klici v primeri z drugimi. Poslanec Jarc je zaklical: »Zakaj predsednik ne brani avstrijskega parlamenta, ki ga je Tisza v Sarajevu tako kruto razžalil!« Buren smeh je zavladal po zbornici, ko je dr. Korošec povedal izjavo grofa Tisze, da bodo Bolgari za zajutrek snedli Srbijo.

Velikanske ovacije so nastale, ko se je dr. Korošec zahvalil Bosancem, da so po štirih letih vojske izrekli nasproti grofu Tiszi tako možato zahtevo po samoodločbi. Držali so se kot možje, kot ponosni orli.

Končno je dr. Korošec na kratko, a humoristično odpravil najnovejšo korifejo pri reševanju jugoslovanskega vprašanja, skupnega finančnega ministra barona Spitzmüllera.

Govornik je zaključil z izjavo solidarnosti Jugoslovanov s Čehi in Poljaki, na kojih sodelovanju slekorej zidamo in zapupamo.

Ko je govornik končal, je hitelo gotovo 100 poslancev k njemu in mu častitalo.

Posl. Hauser (kršč. soc.) je rekel, da nemški narod potrebuje in hoče mir. Krščanski socialci zavzemajo nasproti izvajanjem ministrskega predsednika o jugoslovanskem vprašanju simpatično stališče in so pripravljeni, da ga na tem potu podpirajo.

Posl. dr. Tertil je rekel, da je treba mirovno noto monarhije podpirati. Tudi Poljaki so za mir, saj stavijo na izid vojne vse svoje nade. Burianova nota jim vzbuja pomisleke le zato, ker se poljskega vprašanja ni dotaknila niti v toliko, kakor ministrski predsednik v svojem večeršnjem govoru.

Poslanec Tusaar je med drugim omenjal kronski svet in rekel, da igrajo danes Wilsonove zahteve tako v kronskem svetu na Dunaju kakor ob sestavi nove vlade v Berlinu nedvoumno glavno vlogo. Veliki nemški narod bo ostal velik tudi po porazu Hindenburga in Ludendorffa. Šele potem se bo notrno oprosil. Čemu bi govorili z Nemci v Avstriji — govorimo raje takoj z Nemci v Nemčiji; preko vse tajne diplomacije se odkrito obračamo na nem-

ško demokracijo in izjavljamo: Z nemškim narodom hočemo živeti v prijateljstvu, z njim nočemo imeti nikake večne vojne. pa naj sedanja vojna izpade tako ali tako.

Ministrski predsednik bar. pl. Hussarek: Danes dopoldne sem bil žal zadržan in sem šel iz stenografičnega zapisnika zvedel, da je prvi govornik na nebrzdan način zastopal mnenje, o katerem je prepričan, da ni mnenje češkega naroda. (Odobrovanje na levi. Medklici pri Čehih.) Boj za narodne ideale se ne sme vršiti s proslavljanjem veleizdaje in felonije, s sramotanjem držav, katerih čete se bore ob strani naših čet. Nemška država in njen vladar, ogrska država (Medklici pri Čehih) in njen narod so predobri, da bi jih mogle take žalitve doseči. (Ponovni živahni medklici.) Kot načelnik vlade sem dolžan take besede ogorčeno zavrniti. (Odobrovanje na levi, medklici pri Čehih.) Varovati moram dostojanstvo Avstrije proti takim izgredom šovinizma, ki je izgubil vsako notranjo oporo in vsak zmisel za resničnost in ne more vreči na čisti ščit naše državne časti in naše neomane zvestobe do slavnega zaveznika nobene sence. (Odobrovanje in ploskanje na levi, ugovori pri Čehih.)

Poslanec dr. Mataja je naglašal, da moramo kreniti na pot samostojnosti in samoodločbe narodov. Šele potem bomo ustvarili predpogoje za odkrit mirovni razgovor z našimi današnjimi nasprotniki.

Novi mirovni predlogi.

Poslanec dr. Neumann je vložil predlog glede neobveznih mirovnih konferenc delegatov ljudskih zastopov, poslanec Glabinski predlog o mirovni akciji.

Razprava o obeh predlogih se bode združila z obravnavo o prvi točki dnevnega reda.

Nato se je razprava prekinila.

Seja se je zaključila ob 4. uri 10. minut. Prihodnja seja 3. t. m. ob 11. uri dopoldne.

Koalicija za narod. edinstvo.

Za rešitev hrvatske krize.

Zagreb, 3. oktobra.

Včerajšnja »Hrvatska Rijeka« piše v uvodniku, da se dela z vso paro na to, da se reši hrvatska kriza. Dunaj in Budimpešta sta sicer določila za bana dr. Unkelhäuserja, toda oseba, ki ne uživa zaupanja hrvatskega sabora, ne more biti ban. Zato je gotovo, da je mislija dr. Unkelhäuserja ponesrečena, ker stoji hrvatsko-srbska koalicija na stališču, da mora biti ban eksponent večine hrvatskega sabora in od katerega ne odneha. Dunaj in Budimpešta moreta poslati na Hrvatsko za bana kogar pač hočeta, toda s tem bosta dosegla samo to, da bodo stvari še bolj zmešane.

Unkelhäuser v Zagrebu.

Zagreb, 3. oktobra.

Včeraj dopoldne je prišel minister za Hrvatsko dr. Unkelhäuser, ki se je udeležil seje kluba hrvatsko-srbske koalicije. Unkelhäuser se je s koalicijo pogajal in stavil pogoje, za katere je izjavila koalicija, da so nesprejemljivi.

Fochova ofenziva se nadaljuje.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 2. oktobra. Veliki glavni stan: Na Flanderskem, na obeh straneh Cambraia in v Champagni smo odbili silne napade sovražnika. Na mirnih frontnih odsekih pri St. Quentinu, severozahodno od Reimsa in zahodno od Argonov smo umaknili dele prednjih črt v zadaj ležeče postojanke.

Bojna skupina kraljeviča Rupreta.

Severno od Stadena smo pri obrambi sovražnih napadov ujeli okoli 100 ujetnikov.

Na obeh straneh ceste, ki pelje iz Yperna proti Bouselaeru in Meninu, je sovražnik večkrat zaman napadel. V Ledeghemu se je ustalil. S protinapadom smo vzhodni del kraja spet vzeli. Severno od Menina se je prav posebno odlikoval nadomestni grenadirski polk št. 100 pod vodstvom podpolkovnika pl. Aigdia. Tudi pešpolk št. 132 pod vodstvom majorja Panseja se je tu v zadnjih bojih posebno odlikoval.

Sovražne delne napade južno od La Bassée smo odbili.

Peti dan bitke južno od La Bassée se je spet končal s popolnim neuspehom za sovražnika. Severno od Sancerota so šlezjski in kurheški polki osemkratne sovražne navale odbili. Dalje severno je sovražnik mimogrede vdrl čez Abancourt, Bantignv in južno od tam proti Blecourtu in Cuvillersu. Naš protinapad, pri katerem se je nadomestni pešpolk št. 55, spet posebno odlikoval, je vrgel sovražnika čez Abancourt in Bantignv nazaj in oprostil

Jugoslovanski klub.

Dunaj, 2. oktobra. Jugoslovanski klub je imel danes popoldne plenarno sejo. Sklenilo se je, da se udeleži Jugoslovanski klub konstituiranja Narodnega sveta v Zagrebu. Dalje se je vršila debata o morarniškem procesu v Kotoru ter o davčnih predlogih. Sklenilo se je dalje, da se predlogu posl. Neumanna glede mirovnih pogajanj ne pridruži.

Posvetovanje in intervencija Jugoslovanskega kluba radi vojaških oprostitev.

Dunaj, 2. oktobra. V seji dne 1. oktobra se je Jugoslovanski klub podrobno posvetoval radi oprostitev od vojaščine. Od vseh strani prihajajo pritožbe, da se slovanskim proslcem odklanjajo prošnje za oprostitev, potem ko so nižje oblasti prošnje priporočile v interesu gospodarstva. Razni poveljniki kljub tozadevni odredbi domobranskega ministri ne dovolijo dopusta delavcem in malim obrtnikom, ki so bili vpoklicani na podlagi zakona za vojaške dajatve. Klub je sklenil intervenirati pri domobranskem ministru Czappu po načelniku kluba dr. Korošču in poslancih dr. Verstovšku in Brenčiču. Vsi trije so se zgledali pri sekcijem načelniku Lehneju in nato pri ministru Czappu ter mu javili pritožbe in zahtevali pojasnil in posredovanja pri armadnem poveljstvu, naj ne odklanja nujnih prošenj za oprostitev. Glede onih, ki so bili vpoklicani na podlagi zakona za vojaške dajatve je izjavil minister Czapp, naj se mu javi vsak posamezen slučaj. Zato se občine opozarjajo, naj vsak tak slučaj takoj sporoče svojim poslancem.

Važen kronski svet.

Dunaj, 3. oktobra. (Zas. por.) Včeraj se je vršil pod predsedstvom cesarja važen kronski svet, na katerem se je razpravljalo o bližajočem se miru.

Mažari so sedaj nasproti Hrvatom skrajno popustljivi.

Iz hrvatsko-srbske koalicije poročajo, da koalicija sedaj ne smatra svoje zadnje saborske adrese, v kateri je zahtevala združitev hrvatskih dežel, niti za minimum, ampak stoji na stališču narodnega jedinstva.

Hrvatski sabor.

Zagreb, 3. oktobra.

Budimpešta je hotela uvesti na Hrvatskem takolimenovani »hrvatski kurz«, zato so bili sprejeti od kralja le delegati-Hrvatje. Znani frankovec dr. Sachs je neumorno delal na to in mešetaril v političnih krogih v Budimpešti. Vsi načrti frankovcev in Budimpešte so se izjalovili vsled stališča koalicije.

»Hrvatska Rijeka« poroča, da bo te dni sklican hrvatski sabor, katerega zasedanje bo neizmerno velike važnosti, veliko bolj kot l. 1868., ko je hrvatski sabor sklenil ogrsko-hrvatsko pogodbo.

hrabre virtemberške branilce Blecourta obkolitve od sovražnika. Pri Cambraiu in južno od tam so polki preizkušene 3. morarniške pehotne divizije, kakor tudi šlezviško-holštajnski in bavorski polki odbili sovražni naval. Rumilly je ostal v sovražnih rokah.

Bojna skupina generalnega polkovnika pl. Boehna.

Med Le Cateletom in Oiso je šla naša fronta predzadnjo noč vzhodno ob St. Quentinu proti Berthenicourtu ob Oisi. Proti odseku Estrées-Joncourt-Lesdin so se tekom dneva razvili silni sovražni napadi. Na obeh straneh Sequeharta je sovražnik vdrl. Protinapad vzhodno pruskih in poznanijskih bataljonov pod osebnim vodstvom poveljnika generala konjenice V. de Chevalliere ga je vrgel spet nazaj. St. Quentin, kjer so se včeraj mudili le še poizvedovalni oddelki, je zasedel sovražnik.

Bolgarsko sobranje za mir.

SOBRANJE ZA MALINOVA.

Sofija, 1. oktobra. (K. u.) »Agence Telegraphique Bulgare« poroča: Včerajšnja sejo sobranja in soglasno odobritev predloga ministrskega predsednika, da se sobranje začasno odgodi, smatrajo časopisi in politični krogi kot neoporečno znamenje, da se ljudsko zastopstvo složno oklepa vlade, ki bo našla vso potrebno podporo, da dobro konča mirovno delo.

Bojna skupina nemškega cesarjeviča.

Boji predstraž med Ailetto in Aisno.

Severozahodno od Reimsa smo umaknili svoje čete od Vesle v zadaj pripravljene postojanke. Sovražnik je sledil s slabotnimi oddelki in je stal zvečer na črti Ventelay-Villers Franqueux.

V Champagni je Francoz spet pričel s svojimi enotnimi napadi. Dopoldne proti fronti Ste. Marie à Py-Monthois in tekom dneva proti našim črtam med Sommo Py in Auro. Njegovi napadi so se izjalovili. Krajevna vpadalna mesta smo večinoma s protisunkom zopet očistili. Poleg že od začetka bitke na fronti stoječih pruskih in bavorskih divizij se je včeraj posebno odlikoval pešpolk št. 406. Zadnjo noč na obeh straneh Aisne nanovo zasedena postojanka poteka od Monthoisia čez Challerange in gozd Autoy, severno od Dinarville in počez skozi Argonski gozd proti Apremontu. Sprednje čete so na tej fronti odbile več sovražnih napadov.

Bojna skupina generala pl. Gallwitz.

S krajevnimi napadalnimi podjetji smo vrgli Američane iz črt pri Agon-Wandenedu nazaj.

Včeraj smo sestrelili 27 sovražnih letal in tri pritrjene zrakoplove. Stotnik pl. Schlei je priobčil svojo 35., podnarednik May svojo 30. zračno zmago.

Ludendorff.

NEMŠKO VEŠERNO POROČILO.

Berlin, 2. zvečer. Uradno:

Silni delni boji so se bili na Flanderskem in v Champagni. Pred Cambraijem je bil dan miren.

Svetovna vojska se odloči na zahodnem bojišču.

Bern, 1. oktobra. »Bund« piše o položaju na bojišču: Svetovna vojska je v odločilni fazi. Odločitev ostane navezana na zahodno fronto, kjer se sovražniki tesno zvezani držijo. Na podobi splošne ofenzive še manjka entente mornarice. Entente dela z vsemi silami na to, da zmaga, osrednji velesili se borijo za biti ali nebiti. Boriti se v otežkočenih razmerah, ker si nista mogli ustvariti takega političnega ozračja, ki bi jima vodstvo vojske olajševalo.

Berlin, 1. okt. Preko Zeneve se javlja:

»Temps« upa, da je prišla po doseženih uspehih entente zadnja etapa vojske. Armadna komisija pričakuje, da se odloči vojska do srede oktobra, toda vse zavisi od odpora sovražnika in od njegovih rezerv.

Nemške zgube na zahodu.

»Basler Nachrichten« prinašajo sledeče poročilo »Havasove agencije«: Danes je 6 mescev, odkar se je pričela velika bitka leta 1918 z nemško ofenzivo, ki je, za kar se imamo zahvaliti dogovoru z boljševiki, razpolagala z vsemi svojimi viri ljudi in materiala. Številno premoč so cenili na 500.000 ljudi. Tekom štirih mescev so podvzeli Nemci 4 silne napade. Začetne uspehe so imeli, posebno 23. marca in 27. maja, ko je popustila fronta pod udarci, ali petkrat je neprimerljiva energija vojakov entente ustavila Ludendorffa. Pariz je bil v nevarnosti, ali odločitev ni padla; Amerika je pošiljala čete, ravnotežje se je upostavilo in stanje se je kmalu spremenilo. Dva mesca je bilo treba, da je bil vržen napadalec v svoje izhodne črte. Tekom dveh mescev je ujela ententa okoli 185.000 ujetnikov, to je polovica boriteljev enega vojnega letnika. Zgube ljudi, ki se ne bodo nič več vrnili v boj, se cenijo na 600.000 Nemcev. To je občutljiva vrzel, katere ne bodo mogli zamašiti niti z letnikom 1920. Nasproti tem velikanskim žrtvam sovražnika ni nobenega dobička. Nasprotno, zavezniki so globoko utisnili in stlačili glasovito Hindenburgovo črto in tudi osvojili znaten del francoskega ozemlja v loku St. Mihiela. Del francoskega teritorija, ki je se zaseden, je manjši kakor je bil kdaj poprej od avgusta l. 1914. Danes niso zavezniški efektivni, ne vračunajoč Američane, manjši od onih v začetku leta. Letnik 1919, na Francoskem še ni v boju, a letnik 1920. še ni niti vpoklican. Premoča a materialu kakor tudi na ljudeh se bo povečala v prihodnjih mescih.

Vojni dopisnik »Journala« opisuje polletni rezultat bojev sledeče: »Naša obrambna bitka je sedaj končana; dobili smo jo. Odslej imamo popolno svobodo, da hladnokrvno pripravljamo ofenzivno bitko, ki bo napravila konec vsem. Gotovo je, da bomo tudi to dobili.«

BOLGARSKI DELEGATI SE VRNILE V SOFIJO.

Sofija, 1. oktobra. (K. u.) Bolgarski brzojavni urad poroča:

Bolgarski mirovni delegati so se vrnili v Sofijo.

Budimpešta, 2. Bolgarski finančni minister Ljapčev se je včeraj v spremstvu enega angleškega in enega francoskega častnika vrnil iz Soluna v Sofijo. Potova-

nje obeh častnikov je v zvezi z mirovnimi pogajanj.

Geni, 2. Poročila agencije »Havas« o bolgarskem premirju ne povedo ničesar, za koliko časa je sklenjeno. Vsekako potrebuje poročilo tih bolgarskih delegatov v Solunu še potrdila iz Sofije.

Zborovanje v Soliji.

Solija, 2. (K. u.) Danes dopoldne se je v sobranju vršilo zborovanje, katerega so se udeležili zastopniki vseh političnih strank. Vlado so zastopali ministrski predsednik Malinov, vojni minister in finančni minister. Po zborovanju je kralj sprejel ministrskega predsednika in po enega zastopnika parlamentarnih skupin.

Bolgarija v službi entente.

London, 2. Reuter poroča, da Bolgarija med premirjem ne bo prisiljena, da nastopi proti Turčiji. Kakor hitro pa Bolgarija kot vojskujoca se dežela vsled premirja izstopi iz druge stranke, se bo lahko skupno z entento spet udeležila vojske.

Geni, 2. oktobra. Namerava se vse ujete Bolgare pod vodstvom francoskih častnikov porabiti za garnizijske službe izven Bolgarije. General Franchet je zadovoljen s tem načrtom, da bo lahko svoje čete v smislu pogodbe za premirje postavil do Odrina in tako dobil jasnost o zadržanju Turčije.

Posledice bolgarskega miru.

Dunaj, 2. oktobra. List »Daily News« piše: Bolgarski predlog odpira nade na tako dalekosežne možnosti, da se moramo pečati z njim. Tak mir bi imel za nepreklicno posledico propad turške države, postavil bi nas pred možnost, da obnovimo Srbijo, istočasno bi lahko pričeli tudi z ofenzivo na albanskem bojišču. Poleg tega bi tudi rešil entento prevoznih težkoč čez morje.

Sklep Bolgarije — nadaljevanje Burianove note.

Dunaj, 2. Bolgarski poslanik Nekov je dopisniku »Pesti Naplo« izjavil sledeče: Po ločaj Bolgarije je brez dvoma resen, in nje- no akcijo napéno umevajo, čeprav bi osrednje sile morale razumeti, da je ta akcija nadaljevanje Burianove mirovne note. Bolgarski nastop je eksemplarična posledica Burianove note in v bodočnosti se bo pokazalo, kako Wilson v dejanju izvršuje svoje vojne smotre. Glede bodočnosti Nekov pričakuje in upa, da se bodo vsa sporna vprašanja med Bolgarijo in Grško na eni strani, in med Srbijo in Bolgarijo na drugi strani ugodno rešila. Brez dvoma se bo sklenila zveza balkanskih držav. Bolgarija upa, da bodo osrednje sile sledile njenemu zgledu, ko se bodo prepričale o odkritosrčnosti Wilsona. Mnenja, da bi bolgarski poraz zahteval novo balkansko fronto monarhije, Nekov ne zastopa, kajti izstop Bolgarije bo mirovna strem- ljenja sploh okreplil.

Sofijo naj zasedejo Angleži.

Dunaj, 3. oktobra. Londonske »Times« poročajo: Bolgarski ministrski predsednik Malinov je bil trdno odločen še tekom letošnje jeseni skleniti mir, bodisi skupaj s centralnimi državami, bodisi brez njih. Armada je bila zadovoljna s tem. Domnevati je, da je igral kralj Ferdinand dvojno vlo-

go. Na eni strani se je obrnil do Macken- sena in Radoslavova, da si zagotovi pod- poro Nemčije. Istočasno pa je že vnaprej odobril korake Malinova. Ministrski pred- sednik ima za seboj vso deželo, ves bol- garski generalni štab in vso armado. Zada- nja dva meseca je orientiral min. predse- dnik svojo politiko v tem smislu, da je bil pripravljen sprejeti vse pogoje entente. Edini pogoj, ki ga je stavil, je bil ta, da naj izključno le angleške čete zasedejo Sofijo.

Avstrijske operacije ne bodo prekinjene.

Budimpešta, 2. oktobra. Pester Lloyd je od vojaške strani izvedel: Vsled poraza v Bolgariji naše operacije ne bodo preki- njene. Pod nobenimi pogoji ne bomo pu- stili, da bi se Italija ustalila na albanskem obrežju, ker mislijo Italijani le na to, da bi poitalijančili Albanijo.

Srbi zasedli Kumanovo.

Zagreb, 2. oktobra. Srbske čete so za- sedle Kumanovo.

Kako je prišlo do poraza Bolgarije.

Sofijski dopisnik graške »Tagespost« poroča z dne 28. oktobra o dogodkih v Bolgariji med drugim: V četrtek, 26. sep- tembra, so listi objavili sklep bolgarske vlade, da stavi sovražnikom predlog za premirje. Predlog naj bi vseboval pogoj, da Srbi in Grki ne pridejo v deželo. Kaŕti v tem slučaju bi le malokdo ostal živ. So- vraštvo in še bolj strast po maščevanju je med temi narodi prevelika. Ljudstvo se je vpraševalo: Kako je prišlo do tega skle- pa? Splošno je prevladovalo mnenje, da je morala vsa armada odpovedati, sicer ne bi bilo mogoče, da bi Bolgarija padla na kolena.

Napetost in strah sta rastla, ko četr- trtek popoldne in v petek jutraj še ni bilo nobenih poročil, kako je ententa sprejela poročilo. Borza je odgovorila s strašnim padcem kurzov. Prišle so dolge ure, polne negotovosti. Iz ur so postali dnevi. Zago- spodovale so najrazličnejše vesti. Na vsa- kem oglu si zvedel drugo novico. Pripo- vedovali so najneverjetnejše stvari: Gene- rali so se postrelili, car je zbežal, glavni stan so osvojili boljševiki itd. Ob petih po- popoldne se je car pokazal v mestu in v Kü- stendilu je bilo pobitih le nekaj šip. Isto- časno so došla tudi zanesljiva poročila, da se večji del armade drži. Iz strateških razlogov se sicer umika, drži pa disciplino. Seveda je en del odpovedal.

Med središčem in desnim krilom, na katerega se je naslanjala vojna skupina Pflanzlerja-Baltina, sta stali druga in tretja divizija. Ti dve sta bili ognjišče zarote. Vsak otrok na cesti je vedel, da je bilo v armadi izdano geslo: »Tri leta se vojsku- jemo. Na obletnico mobilizacije se bo od- ložilo orožje.« Vsakdo je lahko bral napi- se na vojaških vlakih: »Pozor! 16. septem- ber se bliža!« Omenjeni diviziji sta pokli- cali sovražnika v postojanko in s tem je bilo sovražniku dano znamenje za ofenzi- vo. Rezerv ni bilo in tako je bila fronta v prvem navalu prebita. Gradsko, osrednje skladišče vseh bolgarskih armad, je za- sedel sovražnik. Vsled gotovih dogodkov v glavnem stanu niso več upali na uspešno vojskovanje. Načelnik generalnega štaba Burmov je poročal v kronskem svetu, na kar so s privolitvijo voditeljev strank skle- nili ponuditi premirje.

torek dne 8. t. m., najkasneje pa v sredo dne 9. t. m., da mu poda vlada svojo iz- javo.

Princ Maks Badenski bodoči nemški kancler.

Berlin, 2. oktobra. Odbor strank se je včeraj zopet zbral k posvetu, da je raz- pravljajal pred vsem o Hertlingovem na- sledniku. Navzoči zastopniki parlamentarnih strank so se vsi izrekli za pl. Payerja, toda pozneje se je izvedelo, da pl. Payer odločno odklanja kanclerstvo. V ospredju je zdaj za to kandidatura princa Maksa Badenskega, ki se je pripeljal včeraj v Ber- lin, da se posvetuje z vsemi voditelji strank. Seveda ni še gotovo, če prevzame princ kanclerstvo, ker je kanclerjevo ime- novanje odvisno od stališča, ki ga zavza- mejo socialni demokrati.

Berlin, 2. oktobra. (Kor. ur.) Jutranji listi poročajo: Ker je podkancler pl. Payer naprosil večinske stranke, naj ne vztrajajo na njegovi kandidaturi, je v ospredju kan- didatura princa Maksa Badenskega. »Ber- liner Tageblatt« poroča, da je veliki voj- voda Badenski že dovolil, da sme princ Maks prevzeti kanclerstvo.

Pogajanja princa Maksa Badenskega s strankami.

Berlin, 2. Princ Maks Badenski se je pričel danes pogajati s strankami; če bo tudi res imenovan za kanclerja, se seveda še ne ve. Večinske stranke ga zelo cenijo, a boje se, da ne bi princ imel dovolj trde roke za izvedbo novega zistema proti mno-

gim nasprotnikom, ki se ne smejo pod- cenjevati.

Berlin, 2. (K. u.) Notranje politični po- ložaj se še ni pojasnil. V ospredju je še vedno kanclerska kandidatura princa Ma- ksa Badenskega, ki se je mudil danes v državnem zboru, kjer se je posvetoval s poslanci. V parlamentarnih krogih se go- vori, da nasprotuje samo social. demokrati- čna stranka kandidaturi princa Maksa Badenskega.

Konservativci pripravljeni za vstop v vlado.

Berlin, 2. oktobra. (K. u.) Konser- vativna frakcija nemškega državnega zbora je v svoji današnji seji sklenila sledeči sklep: Konservativna frakcija je bila in je odločena, da se postavi na stališče cesar- jevega odloka s 30. septembra t. l. in da se tudi z žrtvovanjem prepričanja udeleži vlade, ki si stavi nalogo, da združi vse sile ljudstva v strneno enotno fronto za častni konec vojske.

Ustanovitev nemškega državnega tiskov- nega urada v Nemčiji.

Berlin, 2. oktobra. (K. u.) Povodom notranjega političnega novega reda name- ravajo ustanoviti državni tiskovni urad, katerega bo vodil parlamentarec.

Nevolja nemških strank.

Berlin, 2. oktobra. Ker so se stranke že pogodile, kako naj se zasedejo uradi, se mora sestaviti nov načrt, če prevzame kanclerstvo princ Maks. V tem slučaju do- bi napredna ljudska stranka dva državna tajnika, podkanclerja in državnega tajnika v notranjem državnem uradu in dva podtajnika. Centrum dobi dva državna tajnika in tri državne podtajnike, socialna demokracija enega državnega tajnika in tri podtajnike. Položaj se je spremenil šele včeraj, ker je nepričakovano posegel v pogajanja šef cesarjevega civilnega kabi- neta pl. Berg. Večinske stranke so bile zelo presenečene in najneprijetnejše priza- dete, ker se je pričel pogajati s strankami pl. Berg, da si je cesar s svojim odlokom naročil grofu Hertlingu, naj izvede parla- mentariziranje in ker se je v kanclerjem imenu pogajal z njimi. Odprto je še vpra- šanje, kdo je dal pl. Bergu mandat, da se pogaja s strankami. Način, kakor je govo- ril z voditelji strank, je te zelo vznemljal.

Odgovor Vatikana na Burianovo noto.

Lužano, 2. oktobra. »Corriere della Sera« poroča, da je Vatikan odgovoril av- strijskemu-ogrskega mirovnemu predlogu.

Politične novice.

+ »Reichspošto« skrbi politični raz- dor duhovnikov na Kranjskem. »Reichs- post« je prinesla 1. oktobra dopis, ki ga je baje prejela s Kranjskega in v katerem je polno skrbi, ker je večina kranjske du- hovščine s svojim škofom vred »zašla na pogubna stranpot, v čisto liberalne in svobodomiselné vode«. Posebno se spravl- ja dopisnik na »Slovenca«. Kako daleč da je zašel celo knezoškof, sklepa dopisnik iz tega, da je ljubljanski mestni svet volil knezoškofa za častnega člana, med tem ko je v nekem drugem občinskem odboru edino župnik glasoval proti temu. Končno se dopisnik povzpne do gorostasne trditve, kateri niti sam ne verjame: »Ljudstvo je sicer deklaracijo podpisalo, pa je bilo za to le umetno pridobljeno, ker so mu lagali, da gre za mir in da je tudi cesar za to.« Ko bi si dala »Reichspošta« katerikrat kaj dopovedati, da nobena stvar ni katoliškim interesom na Kranjskem tako zelo ško- dovala kot sedanja politika dr. Šustersiča, ki je izgubila vsak kredit in zaupanje, bi ne sprejemala takih neumnih dopisov. Kdo je avtor tega dopisa, ne vemo, znano nam je le, da je dr. Pegan bil 30. septem- bra na Dunaju in iskal dr. Funderja, glav- nega urednika »Reichspošte«.

+ **Pozno spoznanje.** Tudi graška »Ta- gespošta« je začela uvidevati, da nemška hegemonija nad ostalimi avstrijskimi na- rodni ne more imeti obstanka. V današnji jutranji številki se žalostno vprašuje: »Kaj pa sedaj?« Končni njen odgovor je: mirna ločitev. Toda, to je zelo bidek recept. Za- to »Tagespošta« tolaži svoje vernike: »Mi Nemci moremo le pridobiti, če raztrgamo suženjske vezi, s katerimi smo kulturno in finančno zvezani z narodi, ki kakor para- siti žrejo na našem telesu: mislimo le na milijarde davkov, ki so skozi cele rodove tekli v Galicijo, mislimo na kapital, ki smo ga naložili za kultiviranje južnih dežel. Namesto neizpolnjenih centralističnih sanj bolo imeli svojo lastno, dobro urejeno hi- šo, narodno zaokroženo ozemlje in gospo- darski napredek.« Če beremo te za nem- ška srca balzama polne besede, nam pri- haja na misel ona bajka o lisici in grozdju.

+ **Delni vpoklic oproščenceh.** Deputa- ciji krščansko-socialnih poslancev je izja- vil domobranski minister, da se na splošno razveljavljenje oprostitvev nikakor ne mi- sli. Vendar je neobhodno potrebno, da se

stanje v armadi dopolni, vsled česar se bo neznaten odstotni postavek oproščencev, vpoklicanih. Izvedba te odredbe je poverje- na posebnim komisijam na okrajnih gla- varstvih; na neobhodno potrebne opro- ščence se bodo ozirali.

+ **Cesarjeva zahvala industriji.** V av- dienci 1. t. m. je cesar pooblastil predse- dnika državne zveze avstrijske industrije, generalnega ravnatelja dr. Güntherja, naj sporoči industriji njegovo zahvalo za nje- no požrtvovalno, uspešno in patriotično delovanje tekom vojne. Cesar je ob tej priliki poudaril, da je iskren prijatelj indu- strije, katere pomen za celokupno držav- no življenje v polnem obsegu priznava, in izrazil upanje, da bo industrija tudi po voj- ni pri obnovitvi našega gospodarstva svo- je visoke naloge uspešno rešila.

+ **Odslek za državne službenice.** V seji dne 3. oktobra so več ali manj vsi go- vorniki poudarjali nedostatnost doseda- njih vladnih odredb za državne uradnike. Posl. dr. pl. Hoffmann je zahteval nujno pomoč brez birokratičnih ovinkov; v aprovizacijo naj se pritegne posebno tudi učitelstvo, ki se mu itak najslabše godi.

+ **Hrvatski ban obljubil pomoč Gori- šk.** Zveza goriških slovenskih občin se trudi, da se čim preje obnove v vojski po- rušene vasi. Pri tem delu pa je na tisoče ovr, a najprva je aprovizacija. Goričani, ohrabreni s primerom Dalmacije in Istre, so sklenili zaprositi za pomoč Hrvatsko. Predsednik imenovane zveze župan iz Renč Ivan Stipančič je prišel v Zagreb in zaprosil avdienco pri banu pl. Mihaloviću. Ta se je natančno informiral o prehranje- valnih razmerah na Goriškem in je obljui- bil Goriški pomagati.

+ **Delitev Češke.** V deželnem zakonu za Češko je izšel cesarski sklep z dne 26. septembra 1918 o izpremembi šta- tuta deželne upravne komisije za kraljevi- no Češko. Po novem statutu bo opravljala komisija svoje posle v dveh oddelkih: če- škem in nemškem. Vsak oddelek se v okviru svojega delokroga posvetoje in sklepa samostojno in neodvisno od druge- ga. Krajevni delokrog vsakega oddelka je določen na podlagi okrožne naredbe z dne 19. maja 1918; plenarnemu zborovanju pa ostanejo pridržane stvari, ki tičejo ozem- lja kraljevega glavnega mesta Prage in političnih okrajev Karolinske doline, Kral- jevih Vinogradov, Smichova in Žižkova, dalje okrajev Budejevice in Plzenj in konč- no tistih krajevnih zastopov, katerih de- lokrog se ne razteza izključno na občine enega oddelka. Uradništvo in sluge se do- dele oddelkom iz deželnega statuta po narodnosti. Vsak oddelek sestavlja pro- račun o vseh deželnih dohodkih in izdat- kih samostojno. — Češki listi poudarjajo, da je ta odlok izšel brez volje in zoper vo- ljo naroda. Kritike so konfiscirane.

+ **O sestanku Poljakov, Čehov in Ju- goslovanov z Wilsonom** poroča »Gazette de Lausanne«, da se ga je udeležil razen Masaryka in Padarevskega kot odposlanec jugoslovanske države tudi bivši saborski poslanec dr. Hinko Hinkovič.

+ **Ententa in Jugoslovani.** »Petit Pa- risien« pravi, da je prišel na poziv franco- ske vlade Pašić v Pariz. Prihod Orlan- dov je v neposredni zvezi s prihodom Pašića. Posvetovali so se o množestvenih zunanjih in notranjih vprašanjih. Krfska vlada bo podala izjavo, v kateri bo odgo- vorila na avstrijske predloge in poudarila politiko zvestobe nasproti ententi, ki je bila vedno smernica Srbije. — O posveto- vanju Clemenceaua, Pašića in Poincaréja strogo molče. »Corriere della Sera« poro- ča, da je ententa, posebno Anglija, spre- jela italijanski pokret v korist avstrijsko- ogrskih narodov z zadovoljstvom.

+ **Revizija londonskega pakta.** An- gleški listi poročajo, da se v kratkem iz- vrši revizija londonskega pakta, v katerem je, kakor je znano, priznala ententa Italiji velik del hrvaškega Primorja z Gorico in Trstom in celo jadransko obal z Dalmacijo vred. Kakor poročajo, je k tem konferen- cam povabljen tudi predsednik Jugoslovans- kega odbora dr. Ante Trumbić.

+ **Za bodočnost Nemcev v Avstriji.** Z Dunaja poročajo 2. oktobra, da so bili za danes sklicani na pomenek vsi poslanci nemških volilnih okrajev, da se pogo- vore o bodočnosti Avstrije. Razen nem- ških nacionalcev in krščanskih socialcev so bili povabljeni tudi nemški socialni de- demokrati in nemški člani gosposke zborni- ce. Pobudo za sestanek je dala Sylvestro- va skupina.

+ **Kaj bo z aktivnimi častniki po voj- ski?** Vojaško glasilo »Militärische Rund- schau« se peča v svoji zadnji številki z vprašanjem, kaj bo z aktivnimi častniki po vojski. Če se res izvrši razorožba, ka- kor jo je poudarjal že grof Czernin, se zdi, da bo število aktivnih častnikov preveliko in da jih bo treba odpustiti, kar bi bilo za častniške družine katastrofalno. Gori ome- njeni list izjavlja, da se je o tem vpraša- nju informiral pri merodajnih mestih, kjer so povedali, da je vsak tozadeven strah aktivnih častnikov neutemeljen. Tu- di če bo treba po vojski armado skrediti pod mirovno stanje, bo vendar potreba

Boji z Italijani.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 2. oktobra. Uradno: Na italijanski fronti zmerno delovanje topništva in patrulj. Načelnik generalnega štaba.

Italijanski kralj Viktor Emanuel in Or- lando o avstrijsko-ogrski armadi.

Lužano, 1. oktobra. Splošno pozornost vzbujajo v Italiji razgovor kralja Viktorja Emanuela z urednikom »Matina«. Kralj je, kakor pred kratkim finančni minister Or- lando, zelo hvalil avstrijsko-ogrsko ar- mado.

Vladna kriza na Nem- škem.

Važni posveti v Berlinu.

Berlin, 2. (K. u.) Cesar Viljem in mar- šal pl. Hindenburg sta se pripeljala danes popoldne v Berlin, kjer ostaneta le nekaj časa.

Berlin, 2. (K. u.) Danes ob 6. uri zvečer je zboroval v kanclerjevi palači pod pred- sedstvom cesarja Viljema posvet, ki so se ga udeležili državni kancler grof Hert- ling, maršal Hindenburg, princ Maks Ba- denski, podkancler pl. Payer, podpredse- dnik državnega ministrstva dr. Friesberg, načelnik tajnega civilnega kabineta pl. Berg in več državnih tajnikov.

Zasedanje nemškega državnega zbora.

Berlin, 2. Odbor najstarejših je skle- nil, da bo zboroval nemški državni zbor v

aktivnih častnikov, katerih je v vojski silno veliko padlo, tako silna, da bo komaj mogoče prazne vrzeli zamašiti s sedanjim številom aktivnih častnikov. Zato se morejo le-ti brez strahu zanašati na to, da bodo lahko svoja leta doslužili v svojem poklicu, in da se splošna razorožba ne bo nič dotikala osebnega stanja službujočih častnikov.

+ **Naknadne volitve** v reški občinski svet so razpisane. Volilnega boja baje ne bo.

+ **Mirovni nastop nevtralecev?** Haag, 30. sept. (K. u.) »De Avondpost« poroča: Gospod Colju je odpotoval v Anglijo. Poročajo, da ni potoval samo v kupčijske namene, marveč da je njegova pot v zvezi z vprašanjem miru.

+ **Mirovni korak nizozemske kraljice.** »Neues Wiener Abendblatt« poroča: iz Haaga se je danes poročalo na Dunaj, da namerava nizozemska kraljica Viljemina te dni podvzeti odločilni korak glede na vprašanje miru.

+ **Zahteve Belgije.** Bern, 2. Belgijska vlada je naznanila kabinetom entente, da se bo Belgija po končani vojski odpovedala vsakemu načinu obilne nevtiralnosti in da si pridrži največjo svobodo v svojih zunanjih razmerah. Kabinet entente so pritrdili stališču, ki ga je zavzela Belgija.

Nemci za federalizacijo.

Dunajski tednik »Der Friede« priobčuje članek, iz katerega posnemamo naslednje:

Kako se vendar svetovna zgodovina obrača! Ljudje, ki smatrajo sedaj federalizem za napol boljševiški oziroma jakobinski sistem, v svoji nedolžni nevednosti ne slutijo, da na svetu ni nič manj jakobinskega nego federalizem. Če bi hoteli gospodje malo več čitati, bi mogli najti v Robespierresovih govorih take napade proti federalizmu, da bi jim srce veselje poskakovalo. Tudi zanj je bil federalizem strah vseh strahov in rabil je proti njemu enake razloge, kakor jih slišimo sedaj. Seve, glavni argument, s katerim je delal Robespierres: guillotina, ta našim nemškim Robespierresom ni tako celo na razpolago, in če čitaš njihove liste, imaš vtis, da jim je žal za to.

Ob tem pa stavijo ti ljudje bolni avstrijski državni neprestano za zgled sliko zdrave nemške države, in to po pravici. Ampak ali ni ravno Nemčija vzor močne federacije? Mož, čegar podoba, ovenčana s modricami, stoji na oltarju naših nemških antifederalistov, Oton Bismarck, je dal Nemčiji njeno zvezno ustavo. Nemški narod, četudi odnekad združen po jeziku in običajih, si svoje močnejše države ni hotel zgraditi drugače, nego da se je oziral tudi na najpodobnejše krajske razlike; ne le svojim glavnim plemenom, marveč celo pododdelkom je naklonil blagoslov avtonomnega razvoja. V Avstriji pa, kjer stanuje toliko popolnoma različnih narodov, naj bi bila rešitev države edino le v brezpopojnem centralizmu. Ali je to nemško mišljenje?

Na srečo ta politični nezmisel nikakor ni mnenje nemškega naroda v Avstriji. Socialna demokracija alpskih dežel se je pred kratkim izrekla za federalistične reforme; a tudi med meščanskimi volilci najnespametnejših nacionalističnih kričarjev mora biti zelo veliko logično mislečih ljudi, ki izprevidijo, da tako imenovani nemški centralizem v Avstriji ne pospešuje niti nemštva, ki je vsled njega prišlo v hudo stisko, niti države, ki mora vsled njega propasti. Te ljudi bi le morali znati najti in jih združiti!

Večje suverenitete in avtonomije nego jo imajo nemška plemena v Nemčiji, naj nemški narodi v Avstriji niti ne dobe. Avtonomija, kakor jo ima Saška ali Virtemberška, bi morala Čehom in Jugoslovanom zadostovati in bi se z njo tudi zadovoljili. Da bi na ta način preosnovana Avstrija morala postati žrtev anarhistične onemoglosti, je čudna trditev v času, ko vidimo velikansko sposobnost in moč najvažnejših federalističnih držav: ne le Nemčija črpa svojo moč iz zvezne ustave, marveč tudi britanska država je federalna tvorba, in na lastne stroške moramo občudovaje priznati močno silo, ki tiči v ameriški zvezni republiki. Federativna Avstrija bi mogla biti ravno tako trden sestav, in sicer ravno zato, ker pri nas plemen ne ločijo med seboj geometrične črte na zemljevidu kakor v ameriških državah in ker med njimi ne leže oceani kakor med angleškimi dominijami, marveč so nerazrešljivo zrasli in prepleteni med seboj. Saj vendar hočemo, da se nikjer ne zatre kaka manjšina, marveč da je v avtonomiji avtonomna, da se krajska avtonomija križa z osebno, da je vsak v celi državi zvezan s svojimi soplemenjaki z višjo vezjo, z državno pravno potrjenim sestavom kulturne avtonomije; s tem bodo pa vse »države« ali avtonomne enote, ki morejo v Avstriji nastati, naravnost neločljivo zvezane med seboj. Ni res, da Avstrija ne bo edina, ako da svojim narodom avtonomijo; ali ni vsemu svetu očita res-

nica, da sedaj ni edina in niti biti ne more?

Kakšni demagoški ugovori se ne slišijo! Tako so zadnjič nekoč Dunajčanom pripovedovali, da ostaneta Dunaj in Nižnjo Avstrijo brez živila, ako se ustanove slovanske avtonomije. Kaj pa — ali se nam sedaj godi tako dobro, ali se je sedanje stanje tako obneslo, da ne smemo misliti na kaj novega? Češko, Moravsko, Galicija se vladajo sedaj bojda »centralistično« — ali pomenja to notranjo edinost države, nemoteno občevarje gospodarsko sklenjenost?

Kdor je proti preosnovi države v zmišlu federalizma, je — naj še tako patriotično deklamira — proti Avstriji. V vojni smo proti narodno enotnim državam; pred obličjem sveta hočejo dokazati, da je le sklenjena narodna država sposobna za življenje in življenja vredna; mi moramo doprinesti protidokaz. Ohraniti moramo našo državo za življenje sposobno in pred vsem življenja vredno, moramo vsak dan in vsako uro dokazati, da morejo slovanski in romanski narodi tudi v njej najti svojo srečo in ne potrebujejo nasilne ločitve od svoje zgodovine. Mi bi bili morali brez vojne ravnosti izvesti svojo ustavno rečnico in uspelo nam bi bilo gotovo, če bi z manjšimi toččinami; pred vojsko se je vedno zopet izjalovila ob odpru tistih ljudi, ki so danes proti. Toda vojska je bila gorostasna lekcija, in če ni potula poslancev, potem pa vsaj njihove volilce. Nove volitve ali vsaj krepka agitacija v volilnih okolišjih bi morala uspeli, ako bi izbrali zanj veliko ploskev: izpremenimo čim nujneje razmere, katerih ne moremo več prenašati! Proti temu jasnemu in poraznemu dokazu se bo težko našel učinkovit ugovor.

Narodni blagdan.

Oblasti so nam dovolile pobiranje prispevkov za Narodni blagdan, ki bi se bil moral vršiti 21. in 22. septembra — najprej so ga celo prepovedale — tako pozno, da je bilo tehnično nemogoče izvršiti akcijo dovoljno. Zato smo preložili blagdan na 5. in 6. oktober. Prosili smo, da bi smeli pobirati prispevke po vsem slovenskem ozemlju, toda dovoljenje smo dobili le za Kranjsko in slovenske okraje na Štajerskem.

Slovenici Slovenke! Ko bomo prihajali ta dva dneva k Vam, ne zavračajte nabiralk, ne iščite praznih izgovorov, temveč izkažite, da se zavedate velikega pomena blagdana, katerega gmotni uspeh naj zagotovi naši mladini obstoj. Z združenimi močmi moramo skrbeti za našo bodočnost, z vzajemnim podpiranjem moramo ohraniti Jugoslavijo to, kar bo potrebovala najbolj — krepke ljudi!

ODBOR SHS ŽENA ZA SIROČAD.

Dnevne novice.

— **Kogregacija za orientalske cerkve,** katero je pred kratkim ustanovil papež Benedikt XV., bo pričela kmalu poslovati. Sveti oče, ki je kmalu potem, ko je prišel vladati, poudaril kako potrebno je, da se kolikor mogoče razširi katoliški pokret na Orientu s posebnim ozirom na silne aktualne svetovne dogodke, je silil na to, da prične organizem, katerega je ustanovil, kmalu delovati. V Piazzi Scossacavalli pri Sv. Petru bodo kmalu končana pripravljala dela, s katerimi so zelo hiteli in se je že nastanil v njej naslovni škof mons. Papadopoulos, katerega so nedavno poklicali iz Carigrada v Rim in ga imenovali za prisednika nove kogregacije. Škof Papadopoulos je že v stiku z ostalimi sodrujki in uradniki kogregacije in je že zapovedal, naj se odpravi meseca novembra šola za orientalske študije, ki bo tudi nastanjena v Piazzi Scossacavalli. V šoli, katero lahko obiskujejo tudi orientalski šizmatiki, bodo predavali o teologiji, kanoničnem pravu, orientalski zgodovini, liturgiji in orientalskih jezikih. Šola bo vodil začasnó p. Delpuch iz reda belih očetov.

— **Sedemmilijonski jugoslovanski narod smo.** Dajmo vsaj sedmina vseh, vsak Slovenec in Slovenka, po eno krono za »Krekov dom«, pa bo to prvi milijonski dar. Dajmo še polovica vseh Slovencev vsak po 2 kroni, pa bo drugi milijon. — Istotako stotisočeri po 10 K za tretji ter še 50tisočeri po 20 K za četrti milijon — to bo dostojen dar za Krekov živi spomenik! Zgodi se brez težave; zakaj po 1, 2, 10 in 20 kron darovati (v tu navedenem številu) z ozirom na velikanski uspeh je ne samo lahko, ampak naravnost radostno. Agitacijo lahko, ampak naravnost radostno. Agitacija! V tem smislu pošiljam svojih 1 + 2 + 10 + 20 = 33 kron. — Revček Andrejček iz Koroške.

— **V Ljubli priredi dramatični odsek pevskega društva »Lipa«** v soboto 5. oktobra zvečer igro »Rokovnjača«, ki se bo, kakor zadnjič pri »Desetem bratu«, prvič

vse razprodano, ponavljala drugi dan (v nedeljo zvečer).

— **Požar.** Dne 29. sept. popoldne je izbruhnil v hiši posestnice Ivane Hrovat v Rebru, občina Žužemberk, ogenj, kateri se je vsled močnega vetra razširil na sosedna poslopja. Františke Glavan in Antona Hrovata, katera sta do tal pogorela. Skupna škoda znaša 18.000 K, zavarovalnina le 2600 K. Na kak način je ogenj nastal, se ni moglo dognati.

— **Plantna pri Vipavi.** 19. žrtev vojne. Dne 14. septembra t. l. je padel pri Verdunu topničar Alojzij Krašnja, rojen leta 1899. v Gorenjivasi št. 84, občina Planina. Neki nemški vojni duhoven je sporočil iz daljnega Francoskega to žalostno novico materi-vdovi, ki je kmetica, in je že težko čakala, da bi prišel ta njen sin-edinec iz vojne, da bi prevzel kmetijstvo. Bog naj tolaži ubogo mater. Ne zastoj poje stari Ovid: Bellaque matribus detestata! Alojzij Krašnja je bil zgleđen narodni mladenci in mati ga je nadvse ljubila. Bodi mu lahka tuja zemlja! — Novo društvo. V nedeljo dne 29. septembra t. l. se je ustanovilo tukaj »Planinsko lovsko društvo«, ki je vzelo v najem lov občine Planina za 630 K. Predsednik mu je narodnjak Ivan Marc.

— **Vipavska dolina.** Trgatev, tukaj bendima (= vendemia) imenovana, je končana. Do sv. Marjete je kazalo za vino vrlo dobro, potem vsaki teden slabše, v zadnjih solnčnih dnevih se je grozdje vendar še malo opomoglo. Letina je poudrjena. Vino pa bo sladko in močno. Redno konča tukaj trgategv sv. Mihael.

— **Loški potok.** Dne 1. oktobra je silno deževalo, nato je potegnila burja in 2. oktobra sneži že ves dan. Na kresni dan smo imeli sneg in zdaj spet. Pred kratkim pa hudo slano. Kar je uteklo pomladnemu mrazu, to je zaslega slana in zdajci še sneg. Krompirja smo pridelali zelo malo, žita komaj za seme, koruzo napol mlečno je pa zagrnil sneg. Že davno ni bila letina tako slaba kot letos. Mnogim družinam krompir že danes zmanjkuje. Z veliko težavo smo prebili preteklo leto, a lani je bila letina boljša, letos pa je nemogoče prestat zimo brez izdatne pomoči. Moški svet beži v slavonske šume, se bodo vsaj preživeli, ženske morajo prosjati okrog — in resna je v nas misel na gladno deco, treba bo porazdeliti v druge kraje, če jo hočemo ohraniti čez zimo. Naj se vzdramijo poklicane oblasti in upoštevajo vsaj sedaj naše prošnje: 1. Ne jemljite nam ničesar. Izdatna nujna pomoč s krompirjem je pa neobhodno potrebna. 2. Dajte nam večjo množino moke in redno dobavo. Ne stavite nas v vrsto s produktivnimi občinami. 3. Pustite nam živino. Če ni poljskih pridelkov, naj bo vsaj mleko. Kako kruto je, ko zapnik deželnega mesta vzame edino kravo revni družini, vzame kravo iz jarma; kaj naj počnemo, če bomo imeli ob prazni nji, prazni kašči še prazen hlev. Ne uvrščajte nas k onim, ki imajo po osem glav živine. 4. Oprostite nas dajatve sene vsaj polovico. Določene množine ne zmoremo. Če gre seno, potem naj gre še zadnji rep iz hleva in mi? Kako naj kočar odda 700 kilogramov? To je glas prebivalstva od Gore, Loškega potoka, Drage Trave do Oslinice, najrevnejšega dela kočevskega okraja.

— **Sneg.** Iz Bohinja nam pišejo dne 2. t. m.: Tu je nocojšnjo noč zapadel do 2 dm visok sneg, ki napravlja mnogo škode na polju, gozdih in vrtovih. Temperatura ves dan 3—4° C; barometer tudi še nič zanesljivega ne kaže.

— **Državni uradniki — težaki.** »Grazer Volksblatt« poroča: Žalostno je sicer, toda dejstvo je, da delajo vpokojeni državni uradniki IX. in X. činovnega razreda pri kmetih kot težaki in dobivajo hrano in 1 krono dne.

— **Šole v Pragi zaprte.** Zaradi pomanjkanja premoga bodo v Pragi šole od začetka do srede decembra zaprte.

— **Palico proti navijalcem cen in oduhu** zahteva »Neuer Abend«, ki piše: Predlog, naj se kaznujejo navijalci cen s palico ne glede, če stanujejo v mestu ali na deželi in ne glede na to, kar je kdo, ni nov. Mogoče se le odločijo za njo. Gotovo je to povratek v srednji vek, toda ne živimo že v njem?

— **Po prekem sodu** je bil včeraj ustreljen v Zagrebu dezertar Mato Gjurašević, star 21 let.

— **Pogrešan.** Grašič Ivan, doma iz Golnika 12, se pogrša že od začetka vojke. Služil je pri 27. pešpolku. Če je komu kaj znano o njem, naj blagovoli sporočiti njegovi ženi Mariji Grašič, Golnik 12, pošta Tržič, Gorenjsko.

— **Še vedno ljudožrci v Afriki.** P. Grison pripoveduje v enem svojih pisem na vodstvo Klaverjeve družbe, da je prišel k njemu zamorec s tožbo, da mu je drugi odkupil ženo in potem, ko jo je pojedel, se trdovratno brani, da bi mu jo plačal. — Slične žalostne slike in prizore prinaša novi misijonski »Klaverjev koledar 1919«, ki ga toplo priporočamo.

Ljubljanske novice.

Ij »Glasbeni Matica«. Opozarjamo vse pevce moškega zbora na skušnjo, ki se vrši jutri v petek dne 4. t. m. v pevski dvorani »Glasb. Matica« ob 8. uri zvečer. Istotam se bo nadaljevalo vpisovanje novih članov. — Odbor.

Ij **Gospodične nabiralke** za »Narodni blagdan« naj se zanesljivo sestanejo jutri ob petih popoldne v veliki dvorani »Mestnega doma«.

Ij **Vabilo.** V četrtek, dne 3. oktobra 1918, se vrši ob pol 4. popoldne v knjižnici c. kr. deželne vlade, Bleiweisova cesta št. 10, II. nadstropje, seja delavnega odbora s sledečim dnevnim redom: 1. Priprave za »nabiralni teden« v mesecu oktobru. 2. Ustanovitev okrajnih društev. 3. Spremenitev društvenih pravil § 9., t. 6., tičoč se članarine. 4. Prošnje za podpore. 5. Razno. (Opomba uredništva: To vabilo smo prejeli šele v sredo zvečer.)

Ij **Zadruga kovinskih obrtov v Ljubljani** naznanja svojim članom, da se bo vršil v nedeljo, 6. oktobra 1918, ob 10. uri popoldne redni občni zbor za leto 1917. v zadrugni pisarni na Sv. Petra cesti »Pri avstrijskem cesarju«. K obilni udeležbi vabi odbor.

Ij **Oglasil** se je po treh mesecih g. Ernest Tomec. Piše da je zdrav. Njegov naslov: E. T., Fähnrich, Prigioniere di guerra, Forte S. Felice, Verona, Italia.

Ij **Ljubljanske šole zaprte.** Ker se je španska bolezen silno razširila, so od danes naprej zaprte vse ljubljanske srednje in ljudske šole zaenkrat do 15. oktobra.

Ij **Tedenski izkaz** o zdravstvenem stanju mestne občine ljubljanske od 22. do 28. sept. 1918. Novorojencev 16, umrlih 49. Od umrlih je domačinov 32, tujcev 17. Umrli so: za otročico 1 (tujka), za grižo 7 (med njimi 1 tujec), za jetiko 6 (med njimi 3 tujci), vsled mrtvouda 1, za različnimi boleznimi 22, za influenco 6 (med njimi 1 tujec), za pljučnico 6. Za infekcijskimi boleznimi so oboli, in sicer: z tifuzom dva vojaka, za grižo 10 domačinov, 3 tujci in 5 vjakov, za vrtico (difterija) 1 domačin in 1 tujec. — **Influenca** je jako razširjena, obolelo je na stotine oseb; nastopa v lahki pa tudi v prav težki obliki v zvez s pljučnico.

Ij **Zadnje deževje** je nam prineslo zelo hladno vreme in tudi delne povodni. Ljubljana je tako narastla, da je tekla voda čez zatvornice. Temperatura je v splošnem tako padla, da je bilo treba že skoraj zimske obleke. Saj pa tudi ni čudno. Ko so se včeraj megle nekoliko razšle, smo zagledali, da ima Krim belo odejo. Tudi Kurešček in drugi enaki grčki so bili pokriti s snegom. Nedvomno so ga dobili tudi gorenjski velikani dovolj. Upati je sicer, da dobimo še lepe jesenske dneve, toda prebivalstvo, ki nima skoraj še ničesar za zimo pripravljenega, že sedaj obupa in s strahom pričakuje temne bodočnosti!

Ij **Umrli so v Ljubljani:** Marija Papež, žena kleparskega pomočnika, 23 let. — Fran Uršič, bajtarjev sin, 13 let. — Etbin Petrič, posestnikov sin, 17 let. — Ana Razingar, žena mestnega učitelja, 49 let. — Ana Zorman, poljska dninarica, 49 let. — Josip Kobau, višji carinski kontrolor v pok., 76 let. — Helena Bizjak, strežnica, 64 let. — Andrej Zupančič, užitkar, 76 let. — Vladimir Volčič, sin bančnega sluga, 5½ leta. — Amalija Marinšek, zasebnica, 49 let. — Josip Erhah, delavec, 39 let. — Terezija Povše, hiralka, 64 let. — Ivana Jerič, zasebnica, 65 let. — Kristina Slavič, hči tovarniškega delavca, 14 mescev.

Primorske novice.

p Iz pravosodne službe. Pravosodni minister je premestil sodnika dr. Jožefa Conte iz Pazina v Koper in Stanislava Rodiča iz Kopra v Pazin.

p **Tržaški namestnik v Bovcu.** Iz Bovca poročajo: Dne 28. sept. nas je obiskal v naši revii in bedi tržaški namestnik Fries-Skene v spremstvu deželnega glavarja msgr. Faiduttiija. Gosta sta se zanimala za želje trpečega ljudstva in obljubila pomoč. Upamo, da se smemo zanašati na obljube gospodov in da se bednemu ljudstvu vendar ne bo treba zadovoljiti le samo z obljubami, ker pri teh razmerah se je za časa zime bati najhujšega.

p **Na neko posestvo pri Gorici,** oddaljeno par ur od mesta, se sprejme begunska družina z več člani, ki bi bili sposobni za kmečko delo. Naslov se poizve pri Posredovalnici za goriške begunce v Ljubljani.

Štajerske novice.

p **Ksaverij v Savinjski dolini.** Za jugoslovansko bedno deco sta po mali župniji v Ksaveriju nabrali dijakini gđ. Pepca Terčakova 227 K in gđ. Anica Kolenčeva 203 K 20 vin.; skupaj 430 K 20 vin. — Požrtvovalno delo mladih jugoslovanskih nabiralk zasluži najlepšo zahvalo!

Spominjajte se »Slovenske Straže«!

Š Sv. Peter pod Svetimi gorami. Gosp. Oskar Černelč, veleposesnik in c. i. kr. poročnik v rez., se je dne 29. sept. zaročil z gđ. Angelo Jug, hčerko tukajšnjega veletrgovca Martina Jug.

Prosveta.

pr Narodno gledališče. Sinoči se je prvič ponavljal »Divji lovec«. Hibe prve predstave so se včeraj deloma retuširale, deloma so se še opazale tupalet. Zdelo se je, da je v igranju vendar preveč patosa, ki ni naraven in lasten kmetiskim gojenjskim temperamentom. Patetični nastop skrivaja Tina je bil naravnost teatralen. Širšemu občinstvu, ki hoče komedije, je taka igra gotovo zelo všeč, a vprašanje je, če je za kmetiskega fanta verjetna. G. Danilo je bil kot Zavrtnik prav dober, a nejasno mi je, zakaj govori z zlomljenim guturalnim glasom, tako da je včasih kar naravnost nerazumljiv. Potenciranje blaznosti v tretjem dejanju se mu je izbornost posrečilo in tu mu je postal tudi glas jasnejši. Da smo v osebi gđ. Marjanovič-Markove dobili moč, za katero si lahko čestitamo, je se omenilo že zadnjič. Mojsirsko zna obvladati vsako sceno. Tupaletam ji uide še kaka sfumatura hrvaškega akcenta, kar pa je umevno in opravičljivo. G. Peček je bil v ulogi Gašperja kmetiski bahač in intrigant prve vrste, vendar se je zdel na nekaterih mestih njegova surovost (III. dejanje) pretirana, zloba premalo hinavska. G. Povh je vedril s svojim »hudičem« v želodcu cel večer. Uloge te vrste so njegova specialiteta in nikdar ne zgreše svojega cilja. Tudi pretirava g. Povh ne več, kot smo to opazili svoj čas v ulogi Krjavljia i. dr. G. Rasberger je igral kovača Jurija zelo naravno, maska pa ni bila dobra. Komparzerija je bila sijajna in take pri rajnem gledališču nismo bili vajeni. G. Nučič je skupinskim prizorom znal dati življenje in kretnosti v polni meri. Naša narodna pesem v gledališču doseže pač večji efekt kot na koncertu. Zenskim zborom je gđ. Maličeva s svojim nizkim, zvočnim altom mnogo pripomogla. Režija, v rokah g. Nučiča, je bila mojstrsko točna, pavze radi celotnega menjavanja scen precej dolge. Občinstvo je prihajalo prepozno. Ne vem, ali to spada k bon-tonu, ali kaj. Vsekako pa je to brezobzirnost prve vrste, ne samo do onih, ki so vajeni točnosti, ampak tudi do igralskega oboja. — Obisk je bil dober. G. G.

pr Za Slovensko narodno gledališče v Ljubljani. G. Ivanka Leskovic iz Ljubljane je nabrala 590 K, ki so jih darovali: g. Elza Bernatovič tu 200, neimenovani 100, Franc Zorman tu 100, M. Zdravič 50, Jela Lozar 10, Kunovar 20, Dom. Batol 10, in Antonija Gogola 100, g. Alojzij Hotko iz Žužemberka je poslal imena in vsote naslednjih darovalcev: g. Anton Carli, notar v Žužemberku, 100 K, Feliks Penani 20, Alojzij Hotko 20, Jakob Dereani 10, Alojzij Vehovec 10, Marija Pehani 5, Rudolf Podboj 5, Vehovec Ivan 5, vsi darovalci iz Žužemberka; g. Ivan Stercin iz Komende pri Kamniku je nakazal 20 K; gosp. Al. Bizjak iz Trebnjega je vposlal po gđ. Anici Tomić iz Trebnjega nabrani znesek 443 K, darovali so: gg. Milka Ruprecht 30, Gusti Mikličeva, Vladko Tomić in Vrbančič Anton po 20 K, občina Vel. Loka 48 K, Bizjak, Ruprecht, Zupančič Josip, Hinko Šbil, Vilko Tomić, Pavlin, Vozel, Springer, Gabrovšek, Olga Šerak in Rudolf Klarna po 10 K, Mici Šmit 15, Trebanjski fantje 8, in še mnogo drugih darovalcev z manjšimi zneski, katerih pa za enkrat ne moremo objaviti. Vsem nabiralcem in darovalcem lepa hvala!

Gospodarske novice.

g Dunajska borza je stala včeraj pod /tisom neprestanih pozicijskih rešitev, ki so povzročile nov, oster padec kurzov.

Posebno kulisni papirji so zelo trpeli. Vodilni bančni papir je padel za 25, vodilna transportna akcija za 28, avstr. montanske akcije so zgubile 21 do 50, ogrske železničarske akcije 43, topovske vrednotice 21, ogrske premovalne akcije 30, tobačne vrednotice 42, vrednotice orientske železnice 135 kron.

g Kranjska industrijska družba predloži glavni skupščini razdelitev dividende po 10 K, nasproti 14 K v prejšnjem letu.

g Zlato in svetovna trgovina. Vprašanje zlata je prispelo v nov štadij. Potreba zlata je zmeraj večja, večina dežel se trudi, da bi omejila ali ustavila pot svojemu zlatu v tujino — ali dovoz zlata iz rudnikov pada. Lastniki zlatih rudnikov razlagajo to tako, da je dvigovanje zlata rude in zlasti delavska plača jako poskočila, dočim se cena zlata ni izpremenila. Sir Lionel Philips je nedavno tega rekel v predavanju »O trgovini in zlati rudici«: »Če pade pridobivanje zlata, bi se bilo resno bati, in sicer ne samo sedaj, temveč tudi po vojski, ker bodo posojilne transakcije tudi še po sklenjenem miru nadalje izvrševale, zakaj prehodno gospodarstvo zahteva v Angliji take zneske, da jih bo treba zasigurati s krediti. Zlato se bo rabilo večidel samo za regulacijo kurzov menic ter v podporo trgovini in kreditu. Temeljna vrednost zlata se ne sme izpremeniti, ali zlati rudniki morajo dobiti kakšno nadomestilo, če nima priti do znatnega nazadovanja v pridobivanju zlata rude. To vprašanje ima celonarodni pomen. Tudi Američani so si popolnoma svesti važnosti tega položaja, kakor se da posneti iz javnega tiskane poročila ameriškega finančnega ministra Addova. Mac Addo piše: »Še nikdar nikoli ni bilo v Ameriki tako potrebno, da se pospeši pridobivanje zlata v največjem obsegu, kakor ravno v današnjih dneh. Poleg hrane in streliva je zlato najvažnejša vojna potreba.« Te besede so tem pomembnejše, ker imajo Združene države v Ameriki dandanes v rokah dve tretjini vsega zlata, kar se ga je dvignilo na svetu iz zlatih jam, t. i. skoraj 600 milijonov funtov šterlingov. Anglija je tekom lanskega leta pridobila 63-8% pridobljene zlata na vsem svetu, ki je znašalo 88 milijonov funtov, dočim je prejšnja leta pridobivala zlata skoraj za polnih 100 milijonov funtov. Ker morajo priti v promet papirnat denarji, pomenja padanje zlata zaloge tem večjo nevarnost, čim večjo množino bi pač trebal, da bi bili bankovci kriti. Iz teh besed se vidi tudi jasno, da ne mislijo veliki angleški in ameriški finančni krogi odreči se dosedanjim temeljni vrednosti zlata. Če bi bilo mogoče to vrednost brez škode zvišati, gotovo bi se Anglija in Amerika namah za to odločili. Istina je, da bo po vojski potreba zlata še večja, ali ne sme se pozabiti, da je tudi množina zlata v sedanjih vojski zrastle s tem, da se je premnogo zlata naklita stopilo. To »dvigavanje« je dokaj zboljšalo in bo še zboljševalo situacijo, ali ne sme se pripustiti, da bi se pridobivanje zlata iz zlatih rudnikov trajno zmanjšalo.

Razne novice.

r Od obljubljene dežele — Ukraïne se je i uradno mnogo obetalo. Veliki lepaki, ki so jih izdala okrajna glavarstva, so obetali poljedelcem, da jim bodo za rekvirirano žito vrnilo ukrajinsko moko. Kako je ta uradni šemel v pomirjenje prizadetih slabo računal, dokazujejo dopisi naših vojakov, kmetijskih sinov, ki so se mudili v Ukrajini kot vojak in so si tamošnje odnose do dobrega ogledali. V českem listu »Selk« je bil priobčen tak dopis kmetijskega sina, ki piše iz Odesa: »Razburjeni vojni valovi so me zanesli na črnomoško obrežje proti rdeči boljševiski gardi. Iz Morave smo se vozili osem dni in ne brez zanimivosti. Med vožnjo smo se srečavali s polnimi vlaki naših ujetnikov, ki so hiteli domov. Tu pa tam smo govorili z našimi rojaki, da celo s svojimi sovaščani. Vlaki vozijo tu v nedoločenih urah in tako prenapolnjeni, da je tudi na vagonskih strelah gneča. Jaz sam sem se vozil na vagonovi strehi dva dni in dve noči. Peljali smo se po bogati pokrajini Kamenca Podolskega, deloma po guberniji Petrovlovski. Mesto Odesa je pristaniško mesto in se odlikuje po živahni kupčiji z ribami, sadjem in žitom. Tu v mestu je vsega dosti, kakor pri nas v času miru, ali kar je tukaj še zdaj blaga, je pa jako draga. Tako na primer stane 1 q pšenice 130 kron, rži 100 kron, ovsu 120 kron, sena 100 kron, slame 60 kron, 1 kg masla 28 K, slanina 20 K, skute 4 K 50 vin., 1 liter mleka 3 K, jajca 44 vin., kumara 20 vin., 1 kg govedine 18 K, svinjine 22 K, bravine

17 K, ribe 18 K, 1 kg riža 10 K, 1 kg sladkorja 8 K, 1 meter blaga za moško obleko 70 K, za žensko pa 40 do 120 K, 1 kg cigaretnega tobaka 44 K, tobaka za pipo 18 K, 12 polic s kuvertami 3 K, tinta 1 K 60 vin., razglednica 70 vin., skatljica vžigalic 30 v., tekoči gumi 2 K 50 vin. Iz navedenega je jasno, da se naše maksimalne žitne cene od daleč ne morejo primerjati s cenami ukrajinskega žita, ki ga je tam še vse polno v starih zalozah.« — In v »Selskih Besedah« piše kmetijski fant iz Kerzona (Ukrajina): »Mir z Rumunijo je napravil, da smo postali v Bukovini odveč in zato smo se odpeljali v Ukrajino. Vozili smo se še precej naglo, kljub temu, da kurijo na železnicah vsepovsod z drvmi. Premoga ni videti nikjer. Prevozna sredstva so tukaj skromna. Tudi železniške postaje so dosti bolj redke kakor pa pri nas, saj so po 14, 18 ali celo 20 km ena od druge, kar bo menda tudi oviralo dovažanje obljubljene ukrajinskega žita v Avstrijo. Vse je lepo obsejano do zadnje njivice, le tu pa tam so še sadili koruzo, pri čemer smo opazovali spretnost tukajšnjih mužikov. V plug ima vpreženih 5 ali 6 konj, ki mu jih poganja kmetica ali kakšna druga slabša moč, mužik vodi plug in pri tem devlje v brazdo koruzo, zadaj za plugom na desni strani pa ima privezanega konja, ki vleče brano, za katero gre še en konj z brano; tu se vse dvakrat brana. Lepo pogled je na tako skupino, kako čilo se giblje in na koncu njive lepo nazaj obrne. Tu je še dosti kruha in vsega, a je dražji kakor pri nas, kar priča, kako malo se ceni pri nas kmetijski pridelek...«

r Pranje brez mila. Dandanes tožijo vse gospodinjice, da ni mogoče oprati perila brez mila in se jeze na razna nadomestila. A vendar se izhaja tudi brez mila. V knjigi »Ve vlasti Buddhovi«, ki jo je izdalo »Didictvi svetovjanskeho« v Pragi, se opisuje delo kaste peričnikov, ki ne rabijo mila zaradi svojega siromaštva. Iz omenjene knjige smo posneli: Čisto perilo ni samo zahteva spodobnosti, temveč tudi ukaz zdravilnega zakona. Pranje je torej važno in potrebno opravilo. V tem oziru ne dela izjeme niti Indija. V tej deželi ne pero ženske, ampak samo moški. Kasta indijskih peričnikov se prišteva sicer k nižjim kastam, ali njih člani uživajo precej priznane čast in veljavo. Vere so deloma poganske ali pa mohamedanske. Marsikatera evropska mamica si torej misli: No, je pa menda tudi tako oprano! Od perila se plača le nekaj malega, ali domačini dostikrat niti tega ne zmorejo. Perilo se navadno bolj opere kakor v Evropi. To je jasno. Tamošnji peričniki se vadijo in urijo že od mladih nog in si pridobijo nenaavadno spretnost. V Evropi ne spravi perica kakšnih madežev nikdar iz perila, indijski peričniki pa vsak še hujši madež. L. 1897. sem slikal darbhansko cerkev z oljnatimi barvami in firnežem. Da ne bi si umazal suknje, kem si prepal bel predpasnik. Kakšen je kmalu bil, ni treba še posebej praviti in popisovati. Na vse zadnje sem obrisal vanj še čopič, trdno prepričan, da si ga ne bom tako nobelkrat več pripasal. Slučajno je prišel peričnikom v roke. Kar strmel sem, ko sem videl, da mi ga je prinesel peričnik popolnoma čistega, brez madeža. Če ne bi bil iz drugih znakov poznal svoje lastnine, se ne bi bil nikdar oglašil zanj. Za pranje potrebuje indijski peričnik (dhobi) predvsem drugim — osla, pravega čveteronogačnega sivca, ne samo v pranje perila, ampak da dobi va iz njegovega gnoja oster lug. Vsak, še bolj siromašen dhobi mora imeti vsaj dva dolgouhata hlapca. Še boljji kakor oslovski lug je menda ovčji. V tem lugu prano perilo postane neki bolj belo kakor ravnokar padli sneg. Drugo čistilo je milo, seveda ne evropsko, ker dhobi nima denarja zanj, ampak domače »hindustansko« milo. Izdelujejo ga iz olja, loja, drevesne smole in drugih pritliklin. Izdelan ni poseben podoben našemu milu, a čisti izborn. Peričnikom pomaga tisočletna izkušnja. Tretje čistilo je pepel, ne drevesni pe-

pel, ker so drva v Indiji strašno draga, ampak pepel iz nekega plevela, ki zraste do tri čevlje visoko. Peričniki ga skrbno nabirajo in sežigajo. Jako važno čistilo, brez katerega dhobi nikdar ne pere, je testo, ki je napravljeno iz ilovice in lužne soli. S to zmesjo mažejo tudi stare mize in omare. Je pa tako oster, da sne celo pleskanje. Če jo na suhno in platno pičilo namažemo, odstrani vsakršne madeže in pege. Tudi plod, ki se imenuje nimbo in je velik kakor pomaranča in kisel kakor sam kis, pomaga čistiti perilo. Škrob izdelujejo iz riža in arrowroota (izgovori arorut, škrob iz korena zapadnoindijske rastline Maranta arunainacca L.). — Želeti bi bilo, da bi naši kemiki to stvar preiskušali, nemara bi se našla od pomoči v današnjem nedostatku mila. Vsekako bi se tako proučevanje izplačalo, zakaj izum bi se bogato nagradil. Izkopali bi zaklad, bogastvo brez sleparstva in oderuštva.

Naročite „Slovenca“.

Za deklaracijo

S Kranjskega: Šentjakobsko prosvetno društvo v Ljubljani se soglasno pridružuje majniški deklaraciji; občinski odbor Kresnice, okraj Litija; zavedna Slovenka iz Kroke se pridružuje jugoslovanski deklaraciji; može in fantje, žene in dekleta iz vasi Drenik in Vizo na Dolenjskem (71 podpisov); može in fantje, žene in dekleta občine Kresnice, okraj Litija (91 podpisov); meščanska zveza v Kranju odobruje nastop jugoslovanskih in čeških državnozborskih poslancev proti dogovoru, ki so napravili med našim ljudstvom veliko vznemirjenje, ker ogrožajo ti dogovori neodvisnost monarhije in z njo sklenjene Jugoslavije; občinski odbor občine Loka pri Črnomlju se z navdušenjem soglasno pridružuje jugoslovanski deklaraciji; žene in dekleta občine Loka pri Črnomlju se z veseljem in navdušenjem pridružujejo majniški deklaraciji; županstvo in št. Lambertu pri Litiji; občinski odbor Božjakovo pri Metliki (vasi Božjakovo, Zelenice, Rakovec) (232 podpisov); slovenska duhovščina kočevske dekanije se pridružuje s celim srcem jugoslovanski deklaraciji v svojem in v imenu vseh Slovencev te dekanije, kakor tudi v imenu vseh Slovencev, ki prebivajo med kočevskimi Nemci; županstvo na Sinodolah pri Senožečah; občinski urad Čatež; može in fantje iz vasi Škofje in Zavrhek; občina Naklo na Krasu (95 podpisov); dekleta in žene župnije Sv. Trojica pri Cirknici.

S Primorskega: Možje in fantje, žene in dekleta iz Sužida pri Kobaridu (168 podpisov); žene in dekleta, može in mladeniči občine Svinjo (102 podpisov); člani gospodarskega posojilnega in obrtnega društva v Bazovici pri Trstu; občina Livek; slovenski begunci iz Goriskega, stanujoči v fari Sv. Lorenca v Slov. gor., okraj Ptuj; ekspozitura Borut kraj Pazina (124 podpisov); može in mladeniči, žene in dekleta občin Sela in Batuje (338 podpisov); županstvo občine Solkan pri Gorici; žene in dekleta v Vel. Dolu na Krasu, p. Komen (129 podpisov); može in fantje, žene in dekleta v Šebreljah na Goriskem (358 podpisov); begunci iz občin Mirna, Bilje, Renče in Vrtojba, sedaj v Loidestalu.

Aprovizacija.

a Krušne komisije bodo uradovale v petek, dne 4. t. m. Izdajale se bodo izkaznice za sladkor. Kdor ne pride h komisiji, dobi karte šele prihodnji petek. Pozneje zamudniki sploh ne dobe več kart na magistratu.

a Oddaja inozemskega mesa. Mestna aprovizacija ljubljanska bo oddajala inozemsko meso v soboto, dne 5. t. m., in v ponedeljek, dne 7. t. m., v cerkvi sv. Jožefa, in sicer od pol 7. do pol 9. ure za privatne stranke, in od 9. ure dalje za gostilničarje.

a Gostilničarji in zavodi prejmejo goveje meso v petek, dne 4. t. m., popoldne od 1. do 3. ure v cerkvi sv. Jožefa.

a Meso na zelenic izkaznice B št. 1 do 1000. Stranke z zelenimi izkaznicami B št. 1 do 1000 prejmejo goveje meso v petek, dne 4. t. m., popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Določeno je ta-le red: od 3. do pol 4. ure št. 1 do 200, od pol 4. do 4. ure št. 201 do 400, od 4. do pol 5. ure št. 401 do 600, od pol 5. do 5. ure št. 601 do 800, od 5. do pol 6. ure št. 801 do 1000. Kilogram stane 2 K 80 vin.

Površnik se proda. Isti je precej dolg, rmenkaste barve in brez podloge. Cena 200 K. Št. Peterska cesta 18, I., desno.

Golobček, domač, siv, s črnimi pasovi, je zginil 23. septembra popoldne iz parka Ambroževega trga. Kdor bi ga dobil, je naprošen, naj ga proti dobri nagradi odda nazaj Kobaldu, Ambrožev trg št. 16.

SUHE GOBE, nemešane, jedilne, same turške, 3416
IZTOČEN MED VOSEK, BRINJEVO OLJE, razna domača ŽGANJA, KUMNO itd. KUPI vsako množino po najvišjih cenah
m. Rant, Kranj.
Prodaja: VINO, ŽGANJE itd.

Hlapca

reznega, poštenega, v starosti od 17 let višje sprejme proti dobri plači in hrani tvrdka IVAN PERDAN, Ljubljana.

Kupi se hiša

pripravna za trgovino v Ljubljani. Vzamejo se tudi lokali ali večje skladišče v najem. Ponudbe pod: »TRGOVINA« 3626 na upravnistvo »Slovenca«.

Prvorstno maščobno

pralno milo

razpošilja 5 kg poštno zavitke a K 85.— franko po poštnem povzetju, tvrdka LEOPOLD KNEZ v Krškem.

KOLESARJI, POZOR! Kdor se hoče dobro in trajno voziti, naj si nabavi prve avstr. patentirane kolesa za kosa. Prekašajo dosedaj vse nove iznajdbe, popravila so izključena, ter si vsakdo pri tem prihrani mnogo denarja in časa. Dobijo se obročji na Marije Terezije cesti 6. Kolesa se imajo priljubiti s seboj. Gen. zastopstvo za Kranjsko: Ernest Aljančič, Ljubljana. Okraj. zastopniki se sprejmejo.

POZOR!

Večja množina

sadnega mošta

je na prodaj. — Poizve se v Rožni "ci št. 15, 3601

Prispevajete za sklad S. L. S.

Imam na prodaj:

Motor na bencin 11 HP, avtomobil 1 cilind 6 HP, kompletno napravo za sušenje imelja, bencanski jarem, žago za izdelovanje temelnov, stroje za izdelovanje rezane opeke, zidake vspenjače, železnine od okrožne peči.

Natančnejša pojasnila daje lastnik Franjo Žagar Markovec, Stari trg pri Rakeku.

Dr. Botteri

primarij okulističnega oddelka
deželne bolnice
se je s svojim ambulatorijem preselil

NA RESLJEVO CESTO št. 12.

SPREJMEM poštenega in pridnega

učenca

in učenko

v trgovino z mešanim blagom in deželnimi pridelki. O. ŠTUM, Metlika, 3577

Išče se

stanovanje

z dvema ali več sobami v pritličju za takoj ali november. — Sprejmeta se tudi dve prazni nemeblirani sobi. — Plačilo stanarine event. vse v zli. — Takošnjo poudarje ponudbe se pri na upravnistvo lista pod »Živež« 3634.

Brezplačno

stanovanje

v Vižmarjih se odda penzionistu z rodbino do treh oseb. Pojasnila daje Rodolf Stritar, Ljubljana, Wolfova ulica 1. 3629

Edina slovenska veletrgovina

umetnega cvetja in pogrebnihi potrebin

Anton Z. Finžgar

VARAŽDIN (HRVATSKO)

dobavlja samo na debelo: umetno cvetje, nagrobne vence, okraske, nože in tapete za rakve, tančice, mrtvaške čevlje i. t. d.

Svoji k svojim! :: Svoji k svojim!

GRJE

lišaje, brasto, srbečo in druge kožne bolezni odstrani naglo in sigurno Paratol-domače mazilo. Ne maže, je popolno brez duha, torej se more rabiti tudi čez dan. Veliki lonček K 5.— dvojno-velik lonček K 9.— Dalje Paratol-posipalni prašek, ki varuje najbolj občutljivo kožo. 1 skatlja K 3.— Oboje se dobiva po povzetju ali predplačilu pri tvrdki

Paratol-Werke, lekar ULMER

Budapest VII-27. Rózsa ut 21.

Vsled španske bolezni je umrla 2. oktobra ob tričetrt na 6 zjutraj, gospa

Malči profesor Robidova.

Bila je žena, kot je ne najdeš nobene več. Pogreb bo v petek dne 4. okt. ob 4. uri popoldne iz Trnovske ulice št. 15 na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 2. oktobra 1918.

Jana Marija, otrok. Prof. Adolf Robida.

Mestni pogrebni zavod.

Zahvala.

Za izkazano iskreno sočutje ob smrti naše nepozabne matere, oziroma svakinje, gospe

Hermine Mikuš, roj. Postl,

c. kr. deželno sodnega svetnika vdove

za poklonjeno krasno cvetje in ljubeznivo spremstvo na zadnji poti predrage pokojnice se najpristneje zahvaljujemo.

Posebno iskrena zahvala za požrtvovalno skrb in ves trud ob dolgi boleznici prelube pokojnice bodi izrečena g. dr. Alojziju Zalokarju ter gg. zdravnikom v deželni bolnici, zlasti sanitetnemu svetniku primariju dr. Ivanu Jenku, dr. Ruprechtu in dr. Zupanu.

V Ljubljani, dne 3. oktobra 1918.

Zalujoči ostali.

Ustanovljeno l. 1893.

Ustanovljeno l. 1893.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Devoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenjskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7 1/2, 15 ali 21 1/2 letih v odsekih ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 1/4 % Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1917. K 489.431-79. Deležnikov je bilo koncem leta 1917. 1421 s 14.855 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavice za K 5.783.450-.

DIJAK

Postrežnico

SE SPREJME NA STANOVANJE IN HRANO. Plača deloma v živilih. — Kje, pove uprava »Slovenca« pod št. 3648.

IŠČEM v pisarno za nekaj jutranjih ur. Oglasiti se je v pisarni spediterja RANZINGER, LJUBLJANA, Cesta na južno železnico. 3623

Potrjim srcem javljam vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naš iskreno ljubljani brat in stric, prečastiti gospod

Matija Erzar

kanonik, knjezoškolijski duhovni svetnik, bivši dekan v Semiču in Postojni

po kratki in mučni bolezni, previden s sv. zakramenti, sinoči ob 10. uri v 60. letu svoje starosti, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb dragega pokojnika se bo vršil v soboto, dne 28. t. m. ob 4. uri popoldne.

Slovesno sv. opravilo za pokojnika se bo vršilo v kapiteljski cerkvi v sredo dne 2. oktobra ob 9. uri.

Novo mesto, 27. septembra 1918.

Zalujoče rodbine: Tavčar, Zltnik, Novak, Erzar.

Zahvala.

Za vse dokaze sočutja ob smrti našega ljubljene brata in strica, osobito za spremstvo na njegovi zadnji poti, se najsrčneje zahvaljujemo.

Selca, Šmarje, Poženk, 2. oktobra 1918.

Globoko zalujoči ostali.

Brez posebnega obvestila.

Mica Žiža roj. Lavrenčič naznanja v svojem in v imenu svojih sorodnikov prežalostno vest, da je njen preljubljeni soprog, odnosno zet, brat in svak, gospod

dr. Pero Žiža

koncipient in c. in kr. stavbinski računski akcesist pri c. in kr. župnijskem ravnateljstvu v Trebinju,

dne 19. septembra po kratki, hudi pa zavrtni bolezni umrl. Pogreb je bil v soboto, dne 21. septembra ob 3. uri popoldne na pokopališče v Trebinju (Hercegovina). Bodi mu prijazen spomin.

Postojna, dne 23. septembra 1918.

3645

Več

podmlinarjev

se sprejme v parnem mlinu v Zagrebu, Hrvatsko.

Berite natančno!

Trajni pivnik (Dauerlöcher) Alabastra I.	K 4-50
Trajni pivnik (Dauerlöcher) Alabastra II.	5-50
Večno pero (Füllfeder)	2-20
Trajni notes, brezkončen	4-50
Tintneri — rasek za izdelovanje črnih in vse barve 1 zabojček vsebina 50 skateli	15-—
Karbonski papir, vse barve 1 karton 100 listov	25-—
Indigo papir, primaviljast 100 pol	40-—
Trakovi za vse pis. stroje naprej od	16-—
Pisarniški lim (Bürolim) steklenica	2-50
Varna svinčnika (Bleistiftminen) 1. pros	35-—
Zabojčki kompletni za izlobo papirne trg. I. komad	25-—
Svinčnat barvasti papir, pola	15-—
Bahr-ov Normograph-aparat (pisni aparat)	20-—
Solski zabojčki za peresa, svinčnik barvo, ind. komad naprej od	6-—
Razglednice vseh vrst na razpolago pošiljan po dogovoru, kakor tudi različne novosti	—

Pri večjem naročilu trgovci izredno popust.

Natisnane pole porabljive za sodnijo, notarje in odvetnike v različnih tožbah in pogodbah, pošiljam po natančnem naročilu.

Razpošilja: Josip Omersa, trg. agentura in komisijska trgovina, Ljubljana, Dunajska c. 6. I.

Išče se zdrava in poštena

služkinja

ki je vajena kuhanja boljše meščanske hrane in bi opravljala vse kuhinjske in gospodinjske posle pri mali družini. — Hrane dovolj, plača po dogovoru. Naslov pove uprava Slovenca pod št. 3661, ako znamka za poštino.

pekovske obrti

Naslov pove uprava Slov. pod št. 3659 ako znamka priložena.

Duhovnik na deželi išče

posrežnico (kuharico)

Pogoj: samostojno gospodinjstvo voditi in brezpogojna snažnost. Nastop takoj. Ponudbe na: Kaplanski urad Lokev pri Divači. (Dve uri od Trsta). Naznaniti tudi naslov kakega gospoda v svrhu informacij.

Živila

zlasti fižol, krompir in svinjske klobase se zamenjajo za obliko ali blago. Cenjene ponudbe naj se pošljejo na upravo tega lista pod 3658.

Hlapec in služkinja

vajena poljskega dela in goveje živine, se sprejmeta v ljubljanski okolici. — Hrana tečna, plača po dogovoru. Po preteku enega leta v službi dobiva vsak par čevljev in obleko. — Služkinja ima tudi priliko se izuriti v kuhinji, to posebno v zimskem času. — Ponudbe sprejema upravništvo »Slovenca« pod naslovom »Hlapec in služkinja« 3662.

Večje kmetijsko posestvo

v Ljubljani ali ljubljanski okolici kupl. Ponudbe na Up. Slovenca po »Večje posestvo« 3635.

Iščem eno sobi

ali dve in kuhinjo, ne predaleč od Katoliške tiskarne. — Ponudbe pod I. S. na Katoliško tiskarno.

Ne zamerite denarja!

Ne kvarite oblek z raznimi vojnimi barvami!

Nudim Vam edino zjamčeno dobro, trpežno in blagu neškodljivo

barvo za obleke

iz najstarejše in največje tovarne za barve. Na stotine priznanih pisem vsakemu na razpolago.

Razpošiljam samo I. vrste

v sledečih barvah: črna, modra, temno zelena, rdeča, temno rdeča, vijoličasta, siva, rujava in rumena. — Da se napravi temno modra, se dá polovico črne, polovico modre.

Na zahtevo slovensko navodilo.

100 zavojev 50 kron.

500 zavojev po 45 K za 100 zavojev.

1000 zavojev po 40 K za 100 zavojev.

Poštnine prosto pošilja 3136

Rudolf Cotič
Vrhnika.

Tordka

Josip Petelinc,

LJUBLJANA, poleg frančiškanskega mostu, SV. PETRA NASIP št. 7 opozarja cenjeno občinstvo, da je dospela večja pošiljatev

šivinskih strojov

za rodbinsko rabo, krojače in čevljarje. Kdor si jih želi nabaviti, naj se čim prej oglasi. 3123

Glavberjevo in grenko sol

na cele vagone, dalje WERMUTH-prašek od 50 kg višje dobavlja JAN. WÜRZINGER-ja, nasl., Ges. m. b. H., Gräde, Lagergasse 4. Naslov za bizojavke: »Salla«, Gräde.

Poštena dekle

srednje starosti, želi službe v kakem župnišču v Istri. Naslov pove uprava »Slovenca« pod 3655, ako znamka za odgovor.

Mlad raznašalec

se sprejme takoj v hotelu »UNION« Ljubljana. Ponudbe v pisarni.

VSE VRSTE 3653

klobukov

za dame in gospode se sprejemajo v snaženje in oblikovanje v LJUBLJANI na RESLJEVI CESTI št. 22/L

Dijaki

SE SPREJMEJO NA STANOVANJE brez ali z zajetkom. — HRENOVA ULICA št. 6, LJUBLJANA. 3651

KDO PRODA NA Kranjskem ali Štajerskem

hišico

Z MALIM POSESTVOM, akoravno v hribih, kjer bi se lahko redila ena krava? Naslov kupca pove uprava »Slovenca« pod št. 3643, ako znamka za odgovor.

SPREJME SE za takoj dobra 3646

kuharica

ki razume tudi druga domača dela. — Pismene ponudbe na: LJUBLJANA, poštni predal 123.

NA PRODAJ je večja množina

belega vina

skupaj ali v posameznih sodih. Kje, pove uprava »Slovenca« pod št. 3649, ako znamka za odgovor.

Tordka

Schneider & Verovšek

se radi v poklicanega enega in obolelosti drugega gospodarja 3650

od ponedeljka, dne 7. oktobra

za nedoločen čas ZAPRE.

4 orale nijn

SE ODDA za dobo treh let tako v najem. — Kje, pove upravništvo »Slovenca« pod št. 3652, ako znamka za poštino.

Absolvent

Slovenske trgovske šole

vojašine oproščen, IŠČE stalne službe v mestu ali na deželi. Cenj. ponudbe na upravo »Slovenca« pod: »ABSOLVENT« št. 3654.

Smrekove storže, divji kostanj, želod

kupuje po najvišji ceni 3647
FRAN POGAČNIK, LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA št. 36.

Mlačenč išče službe kot

kuhar

ki je popolnoma izurjen v tej stroki. Najrajši gre na deželo v kako župnišče, vešč tudi vrtnarstva. Ponudbe na upravo »SLOVENCA« pod »Vesten.«

Krema za britje

najboljša kakovost, rabljiva brez vode, 1 porcelan. lonček K 7-50

Milo za britje

pristno, najboljša vrste 1 kos 3 K 1 kg K 34- — Pošilja proti naprejšnji pošlatvi denarja

M. JUNKER, eksportna trgovina Zagreb 39, Petrinjska 3 III. Hrv.